

SDP:n XXX
PUOLUEKOKOUKSEN
PÄÄTÖKSET

SDP:n XXX puoluekokous pidettiin
Jyväskylässä 5.-8. 6. 1975

ISBN 951-92220-14-3

Kansan Voima Oy — Joensuu 1976

SISÄLLYSLUETTELO

PÄÄTÖKSET ESITYKSIIN VALIOKUNNITTAIN

I Kansainvälisten asiain valiokunta	7
II Laki- ja hallintoasiain valiokunta	7
III Talouspoliittinen valiokunta	10
IV Maatalouspoliittinen valiokunta	12
V Teollisuuspoliittinen valiokunta	12
VI Työelämän uudistamista käsittelevä valiokunta	14
VII Asunto- ja veroasioita käsittelevä valiokunta	16
VIII Sosiaalipoliittinen valiokunta	21
IX Kulttuuri- ja koulupoliittinen valiokunta	27
X Kunnallisasiain valiokunta	29
XI Järjestöasiain valiokunta	31
XII Sääntövaliokunta	37
XIII Talousasiain valiokunta	40
XIV Menettelytapavalioikunta	41
VALINNAT	42
ERITYISPONNET	43
KANNANOTOT	45
OHJELMAT	46
LIITTEET	50

LUKIJALLE

Helpottaaksemme Sosialidemokraattisen Puolueen XXX:ssa puoluekokouksessa tehtyjen päätösten toteuttamista ja seuranta, olemme tähän kirjaseen koonneet päätökset puoluekokoukselle tehtyihin esityksiin, puoluekokouksen suorittamat henkilövalinnat sekä kokouksessa hyväksytyt erityisponnet, kannanotot ja julkilausumat. Lisäksi on luettelo puoluekokouksessa hyväksytyistä ohjelmista, jotka ovat saatavina erikseen painettuina puoluetoimistosta.

Tätä kirjasta tulee käyttää rinnan puoluekokouksesityskirjan ja puoluekokouksesta laaditun pöytäkirjan kanssa.

SOSIALIDEMOKRAATTINEN
PUOLUETOIMISTO

S Kansainvälisten asiain valiokunta

1 SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUEEN ULKOPOLIITTINEN ASIAKIRJA

Erikseen liitteenä.

2 KANSAINVÄLISEN SOLIDAARISUUSTYÖN TEHOSTAMINEN SDP:SSA

Puoluekokous toteaa, että puoluetöimiston kansainväliset tehtävät ovat voimakkaasti lisääntyneet. Uusien työntekijöiden palkkaaminen riippuu kuitenkin taloudellisista mahdollisuuksista ja työvoiman tarpeesta muidenkin tehtävien hoitamiseksi puoluetöimistössä.

Lisäksi puoluekokous korostaa, että puolueen piirissä olisi keskityttävä hyvin voimakkaasti kansainvälisen solidaarisuustyön kehittämiseen siten, että kenttä ja puoluetöimistö olisivat siinä mukana voimakkaammin.

3 MUUTOSESITYS TURVALLISUUS- JA PUOLUSTUSPOLIITTISEEN KANNANOTTOON

Puoluekokous viittaa hyväksyttyyn ulkopoliittiseen asiakirjaan kohtaan »Suomen ulkopoliitiikka».

4 PUOLUSTUSMÄÄRÄRAHOJEN SUPISTAMINEN

Puoluekokous viittaa päätökseen esitys no 3.

II Laki- ja hallintoasiain valiokunta

5 PERUSTUSLAKIUUDISTUKSEN KESKEISIN TEHTÄVÄ

Puoluekokous viittaa puolueuuevoston kokoukseen 14. 11. 1974 hyväksymään kannanottoon valtiosääntökysymyksestä.

Lisäksi puoluekokous velvottaa puolue-toimikunnan seuraamaan tarkkaan perustuslakiuudistuksen toteuttamista ja pyrkii sitä kiirehtimään mm. sisäpoliittisessa julkilausumassa esitettyjen tavoitteiden toteuttamiseksi.

6 SUUNNITTELUPOLITIikka

Puoluekokous yhtyy käsitykseen suunnittelun tehostamisen tarpeesta päätöksenteossa hallinnon kaikilla tasoilla. Suunnittelun tarpeet on myös otettava riittävästi huomioon puolueen talous- ja yhteiskuntapolitiittisissa ohjelmissa ja ohjelmien toteuttamisessa. Erityisen suunnittelupoliittisen ohjelman sijasta olisi suunnittelua käsiteltävä riittävästi tavoiteohjelmissa ja pitkän tähtäyksen suuntaviivoja käsittelevässä asiakirjassa.

7 SUUNNITTELMAVATHTOEHDOT PÄÄTÖKSENTEOSSA

Puoluekokous yhtyy käsitykseen, että päätöksenteossa on mahdollisuuksien mukaan selvitettävä yhtä tiseampia vaihtoehtoja. Luottamusmiesten välittömiä vaikutusmahdollisuuksia tulee nykyisestään lisätä. Valtioneuvoston ja kunnallisten keskusjärjestöjen suosituksissa nämä tavoitteet tulisi ottaa huomioon.

8 YMPÄRISTÖHALLINNON JÄRJESTÄMINEN

Puoluekokous toteaa, että valtioneuvosto on asettanut Valtion Keskushallintokomitean, jossa selvitetään myös esityksessä mainittua ympäristöhallinnon keskittämiskysymystä ja jonka työn ensimmäinen vaihe päättyy 13. 12. 1975. Puoluekokous toteaa ympäristöhallinnon keskittämisen tärkeäksi kysymyksi. Sen sijaan tulisiko tämän tapahtua esityksessä esiintuodulla erillisen ministeriön perustamisella vaiko esim. keskittämällä sisäasiainministeriöön, tulee puolue-toimikunnan harkita erikseen Keskushallintokomiteassa tehtävien selvitysten perusteella.

9 RAASTUVAN JA KIHLAKUNNAN OIKEUKSIA KOSKEVAN OIKEUDENKÄYNTIMENETTELYN KOKONAISUUDISTUS

Puoluekokous pitää esityksessä tarkoitettuja toimenpiteitä erityisen tarpeellisina. Samalla kun ryhdytään alioikeusmenettelyn uudistamiseen olisi kiinnitettävä huomiota myös hovioikeusmenettelyyn, joka tällä hetkellä on aivan liian hidas. Puhtaasti kirjallisena menettelynä se on lisäksi jäänyt kansalaisille

täysin vieraaksi. Menettelyuudistuksen yhteydessä tuomioistuinten kokoonpano ja virkatuomareiden nimittäminen on muutettava kansanvallan periaatteita vastaaviksi.

10 JULKISEN LIIKENTEEN KEHITTÄMINEN

Puoluekokous toteaa esityksen sisältämien pääperiaatteiden olevan puolueen ohjelmallisten tavoitteiden mukaisia. Puoluekokous yhtyy esitykseen sillä kohtaan 3 tulevalla lisäyksellä, että valtion tuen edellytyksenä julkisen liikenteen rahoitukseen on, että se sisältyy hyväksytyyn läänin henkilöliikennesuunnitelmaan. Valtion tukea voidaan myöntää vain tarkoituksenmukaisesti järjestettyä kuntien tai kuntainliittojen harjoittamaa julkista liikennettä varten. Seudullisen joukkoliikenteen suunnittelun tehostamiseksi tulee lääninhallituksen yhteyteen perustaa koordinointielin, jossa tulee olla myös riittävä kuntien edustus.

11 LINJALIIKENNELUPAMENETTELY

Puoluekokous yhtyy esitykseen muutoksella, että sivu 4, päätöksen rivi 5, sana »kaupungin» korvataan sanalla »kunnan» sekä rivillä 6 sana »kaupungilta» korvataan sanalla »kunnalta».

Lisäksi puoluekokous esittää, että yhden kunnan rajat ylittävän linja-autoliikenteen liikenneluvat myöntäisi lääninhallitus, elleivät ne ulotu useamman läänin alueelle, jolloin lupien myöntäminen on liikenneministeriön asia. Kuitenkin pääkaupunkiseudulla liikennelupien myöntäminen linja-autoliikenteessä tulisi antaa Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnalle.

13 ELSA-PROJEKTI

Puoluekokous toteaa, että eduskunta on jo vuoden 1974 tulo- ja menoarviossa hyväksynyt määrärahan Espoo-Lohja-Salo rautatiehankkeen tutkimusta, suunnittelua ja rakentamisen aloittamista varten ja määrärahaa lisättiin vuoden 1975 tulo- ja menoarviossa, joten on luotu edellytykset riittävien selvitysten suorittamiseksi ratahankkeen vaikutuksista väestön ja ympäristön kannalta.

13 VALTATIE 53

Puoluekokous katsoo, että esitetyllä tiehankkeella ei

ole sellaista periaatteellista tai valtakunnallista merkitystä, että puoluekokouksen tulisi siihen ottaa kantaa- Puoluetoimikunta toimittaa esityksen SDP:n eduskuntaryhmälle.

14 JULKUSEN VALLAN JA ELINKEINOELÄMÄN
VÄLINEN YHTEISTYÖ

Puoluekokous yhtyy esitykseen.

15 PUOLUE- JA VAALIRAHOITUKSEN
JULKISUUS

Puoluekokous katsoo, että puolue- ja vaalitoiminnan rahoituksen julkisuus tulee toteuttaa lainsäädännöllisin sekä valtion ja kuntien kuin tarpeellisin toimenpitein esityksen suuntaviivojen mukaisesti- Vaalitoimintaan saatavista varoista ja niiden käytöstä tulee tiedottaa riittävän laajasti. Vaalitoiminnan julkista rahoitusta tulee valtakunnallisella ja kunnallisella tasolla lisätä olosuhteiden vaatimalla tavalla. Kuntien myötävaikutuksella niiden alueilla sallitussa vaalimainonnassa tulee mainostilan jakautua eri puolueiden kesken suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

16 EPÄTASA-ARVOA TUKEVIEN
NIMITYSTEN POISTAMINEN

Puoluekokous yhtyy esitykseen ja suosittelee, että sosialidemokraatit kaikilla aloilla toimisivat aloitteen mukaisesti.

III Talouspoliittinen valiokunta

17 SDP:N OSUUSKAUPPAPOLIITTINEN OHJELMA

Erikseen painettuna.

18 TALOUDELLINEN TASA-ARVO

Puoluekokous yhtyy esitykseen todeten, että aloitteessa ilmenevät näkökohdat pääpiirteittäin sisältyvät puolueen jo voimassa oleviin ohjelmiin ja puoluetoimikunnan esityksiin puoluekokoukselle.

Tulonjaon osalta puoluekokous viittaa Tampereen

puoluekokouksessa 1972 hyväksyttyyn tulo- ja rahituspoliittiseen ohjelmaan, sekä maataloustulojen osalta puoluekokouksen päätökseen maatalouspoliittiseksi ohjelmaksi.

Veropoliitiikan osalta puoluekokous viittaa Tampereen puoluekokouksessa hyväksyttyyn veropoliittiseen ohjelmaan sekä puoluetoimikunnan ja eduskuntaryhmän tulo- ja varallisuusverolain käsittelyn yhteydessä esittämiin kannanottoihin. Progressiivista kunnallisveroa koskevalta osalta puoluekokous viittaa puoluekokouksen asunto- ja veroasioita käsittelevään päätökseen kohtaan 47.

Asuntopoliitiikan osalta puoluekokous toteaa, että esitykseen sisältyvät asuntopoliittiset pääperiaatteet vastaavat puolueen nykyisiä tavoitteita. Puolueen asuntopoliittista ohjelmaa tarkistettaessa sekä osallistuksessa asuntotuotantolain uudistamistyöhön ja valtakunnallisen asunto-ohjelman laadintaan puolueen jäsenten tulee ottaa huomioon aloitteessa mainitut asuntopoliittiset yleistavoitteet.

Lisäksi puoluekokous viittaa päätökseen sisäpoliittiseksi julkilausumaksi.

19 VALTIOMONOPOLISTINEN KAPITALISMI

Puoluekokous toteaa, että SDP:n nykyinen periaate-ohjelma kattaa esitykseen sisältyvät monet näkökohdat. Esityksessä käytetyt käsitteet eivät sen sijaan vastaa periaateohjelman käsitemaailmaa, vaan ne vaikuttavat lähinnä lainatuilta.

Puoluekokous päätti hylätä esityksen.

20 LIIKEPANKKIEN JA VAKUUTUSLAITOSTEN YHTEISKUNNALLISTAMINEN

Puoluekokous viittaa sisäpoliittiseen julkilausumaan sekä Tampereen puoluekokouksen asiasta tekemään päätökseen.

21 KULUTTAJAINSUOJELULAIN AIKAANSAAMINEN

Puoluekokous yhtyy esitykseen ja velvoittaa lisäksi puolueen asianomaiset elimet toimimaan niin, että uudet kuluttajasuojalait välittömästi vaalien jälkeen annetaan uuden eduskunnan käsiteltäväksi.

VI Maatalouspoliittinen valiokunta

22 SDP:N MAATALOUSPOLIITTINEN OHJELMA

Erikseen painettuna.

23 MUUTOS KALASTUSLAKIIN

Puoluekokous yhtyy kalastusoikeuden laajentamista koskevaan esitykseen ja pitää sitä vähimmäisvaatimuksena. Puoluekokouksen mielestä pitäisi kalastusoikeus kokonaisuudessaan irrottaa vesialueen omistusoikeudesta. Samalla puoluekokous toteaa, että kalastuslain muuttamista tutkivan komitean määräaika päättyy **31. 12. 1975.**

24 MUUTOS RIISTANHOITOYHDISTYKSIÄ KOSKEVAAN LAKHN

Puoluekokous ei yhdy puoluetoimikunnan kantaan Suolahden Työväenyhdistyksen esityksessä riistanhoitoyhdistyksiä koskevan lain muuttamiseksi. Puoluekokous katsoo, että metsästysmaiden vuokraoikeuden siirtäminen metsästysseuroilta riistanhoitoyhdistyksille saattaisi merkitä jopa sitä, että maanomistajilla olisi entistä suurempi valta metsästysoikeuden käyttöön. Metsästysoikeus on irroitettava maanomistuksesta kuten Forssan puoluekokous päätti vuonna 1903. Kysymys olisi ratkaistava metsästyslain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Ⅴ Teollisuuspoliittinen valiokunta

25 SDP:N TEOLLISUUSPOLIITTINEN OHJELMA

Erikseen painettuna.

26 TEOLLISUUSPOLIITTISEN OHJELMAN TÄYDENTÄMINEN

Puoluekokous toteaa, että teollisuuspoliittisen ohjelman toteuttamista varten tarvitaan erillisiä toimen-

pideohjelmaa, jolloin aloitteessa esitetyt kysymykset tulevat käsiteltäviksi.

27 ENERGIAPOLIITTINEN OHJELMA

Puoluekokous toteaa, että SDP:n energiapoliittinen ohjelma on valmisteltu puolueen työryhmäorganisaatiossa noudattaen samaa menettelyä kuin muissakin puolueen tavoiteohjelmien valmisteluissa. Ohjelmaa on valmisteltu puolueen energiapoliittisessa jaostossa, joka valmisteluvaiheessa on kuullut myös muita mm. ympäristönsuojelun ja luonnonhoidon jaoston näkökohtia. Ohjelmaa on käsitelty puoluetoimikunnassa sekä hyväksytty yksimielisesti puolue-neuvoston kokouksessa 14. 11. 1974.

Puoluekokous katsoo, että ohjelman valmistelu on näin ollen tapahtunut riittävän laajapohjaisesti ja monipuolista asiantuntemusta käyttäen.

Puoluekokous pitää esitystä keskustelun käymiseksi puolueen piirissä energiapolitiikasta ja ydinvoimaloiden rakentamisesta myönteisenä.

38 ATOMIVOIMALOIDEN RAKENTAMISEN SELVITTÄMINEN

Puoluekokous toteaa, että esityksen kannanotot ovat sopusoinnussa puolue-neuvoston 14. 11. 1974 hyväksymässä energiapoliittisessa ohjelmassa esitettyjen periaatteiden kanssa.

29 METSÄTEOLLISUUDEN SOSIALISOIMINEN

Puoluekokous viittaa esityksestä n:o 26 tehtyyn päätökseen.

30 PIENYRITYSTEN ASEMA SUURYRITYSTEN PURISTUKSESSA

Puoluekokous viittaa puolue-neuvoston vuonna 1973 hyväksymään kannanottoon pienen ja keski-suuren yrittäjätoiminnan toimintaedellytysten parantamiseksi. Kannanotossa on tuotu esiin toimenpiteitä, jotka liittyvät tällaisen yritystoiminnan erityiskysymykseen.

Puoluekokous toteaa, että SDP:n toimesta on tehty aloite elinkeinoverolain keinottelun ja veronkierron mahdollistavien aukkojen paikkaamiseksi. Toisaalta

pysyvän verolain säätämisyjärjestys rajoittaa tarkoituksen saavuttamiseksi todella tehokkaiden keinojen toteuttamisen.

Yhdistyksen esityksen esittämään kahteen viimeiseen kohtaan voidaan todeta, että toimintakykyisten pienyritysten kehittäminen liittyy eräänä osana suunniteimailisen ja työväenehtoisen teollisuuspolitiikan toteuttamiseen ja periaatteessa lähtökohtana on pidettävä puolueen teollisuuspoliittisessa ohjelmassa esitettyjä tavoitteita, jossa mm. on esitetty osuustoiminnallisen yritystoiminnan kehittämisenäkökohtia.

31 ULKOMAISTEN YRITYSTEN TOIMINNAN MÄÄRÄÄLIIKISUUS

Puoluekokous katsoo, että mikäli valtio tai kunta tukee yritysten sijoittumista, on lähtökohtana pidettävä sitä, että työpaikat ovat pysyviä ja toisaalta sitä, että kuntien menot teollisuusinvestointien tukemiseen eivät muodostu kohtuuttomiksi ja että kunnan sijoittamalle pääomalle voidaan saada riittävät takuut.

¥1 Työelämän uudisfantisfii käsittelevä valiokunta

32 TYÖELÄMÄN UUDISTAMINEN

Erikseen painettuna.

33 YRITYSDEMOKRATIAN TOTEUTTAMINEN

Puoluekokous viittaa työelämän uudistamisohjelmaan ja toteaa, että sitä edeltävä puolueen kannanotto yritysdemokratiasta sisältyi vuoden 1972 puoluekokouksen hyväksymään työsuhteepoliittiseen ohjelmaan. Puoluetoimikunta on myös eri yhteyksissä pyrkinyt kiirehtimään yritysdemokratian kehittämistä. Vuonna 1972 asetetun hallituksen hallitusohjelmaan ja sen lisäpöytäkirjaan on sisältynyt kohta yritysdemokratialainsäädäntöön ryhtymisestä ja valtion yhtiöiden yritysdemokratian toteuttamisen kiirehtimisestä. Hallitusohjelman lisäpöytäkirjassa on myös kohta virastodemokratian lainsäädännön valmistelun aloittamisesta.

Yritysdemokratiakomitean suositusten jälkeen tapahtunut yritysdemokratian valmistelutyö on täsmentänyt kysymystä niin, että komitean vuonna 1970 esittämät suositukset eivät sellaisenaan enää riitä uudistusten pohjaksi. Vasta yritysdemokratian sovellutuskomitean heinäkuussa 1974 julkistettu mietintö on mahdollistanut perusteellisen ja laajan arvioinnin yritysdemokratian kehittämistä. Samaan aikaan on myös käytännössä toteutettu yritysdemokratiakokeiluja, joista saadut kokemukset ovat olleet varsinkin koulutusmiehissä myönteisiä. Niinpä kokeiluja tulee edelleen jatkaa.

Eiran Sos.-dem. Yhdistys r.y:n esitys puoluekokoukselle lausuu pääosiltaan ne vaatimukset, joita puoluekokoukset ovat aiemmin asiasta tehneet. Yritysdemokratian valmistelutyön tältä osin päätyttyä on puoluetoimikunta suorittanut perusteellista harkintaa tehdyistä ehdotuksista. Puoluekokoukselle jätetty työelämän uudistamisohjelma sisältää tämän harkinnan tuloksia. Mikäli puoluekokousten asettamien tavoitteiden mukaisiin yritysdemokratia uudistuksiin avautuu mahdollisuuksia on puoluetoimikunnan kiirehdittävä niiden toteuttamista yhteistyössä ammattiyhdistysliikkeen kanssa.

34 JULKINEN VALTA TYÖNANTAJANA

Puoluekokous yhtyy esitykseen todeten samalla, että julkisen alan ammattijärjestöt ovat useaan otteeseen vaatineet tehostettuja toimia työolojen parantamiseksi. Julkisen työnantajan palveluksessa olevien työntekijöiden ja toimihenkilöiden asema työsuojelun tehokkaamman toteuttamisen kannalta on huomattavasti parantunut sen johdosta, että valtion ja kuntien työpaikat tulivat säännönmukaisen työsuojeluvalvonnan piiriin aloitetun työsuojelu-uudistuksen yhteydessä.

35 ULKOMAISEN TYÖVOIMAN TUONTI JA TYÖVOIMATILANNE

Puoluekokous yhtyy periaatteessa työvoiman tuontia koskevaan kantaan ja viittaa sisäpoliittiseen julkilausumaan.

Esityksen muilta osin puoluekokous viittaa voimassa oleviin ohjelmallisiin esityksiin ja toteaa, että puolueen edustajien tulee pyrkiä kaikissa tomissaan ottamaan huomioon ne näkökohdat, jotka puolue on ohjelmissaan hyväksynyt. Uuden työvoimapoliittisen ohjelman laatimista puoluekokous ei katso tarpeelliseksi.

seksi. Sen sijaan puoluetoimikunnan tulee selvittää voimassa olevan täystyöllisyysperiaatteelle perustuvan ohjelman tarkistamistarpeen.

36 LYHENNETTY PÄIVITTÄINEN TYÖAIKA, PÄÄMÄÄRÄNÄ 6 TUNNIN TYÖPÄIVÄ

Puoluekokous toteaa, että päivittäisen työajan lyhentäminen on tärkeä tasa-arvokysymys, joka perinteisesti on kuulunut ja kuuluu työväenliikkeen tavoitteisiin. Työajan lyhentäminen on kuitenkin mahdollista toteuttaa eri tavoilla ja tältä osin puoluekokous viittaa työelämän uudistamisohjelmaan.

37 PALKANANSAITSIJAIN TALVILOMA

Puoluekokous viittaa työelämän uudistamisohjelmaan.

Vii Asunto- ja veroasioita käsittelevä valiokunta

38 SOSIAALINEN ASUNTOPOLITIIKKA

Puoluekokous toteaa, että rakennuskustannusten viime vuosina tapahtunut voimakas nousu aiheutui erittäin huomattavalta osalta rakennusaineiden ja -tarvikkeiden hintojen kohoamisesta. Yhdeksi päätavoitteeksi on näin asetettava tehokkaan hinta- ja kustannusvalvonnan ulottaminen rakennusaine- ja rakennustarviketeollisuuteen sekä yhteiskunnan osallistumisen lisääminen perusrakennusaineiden tuotannossa. Asuntojen tuotantohintojen valvonta on puolestaan toteutettavissa riittävän laajana ja tehokkaana siten, että valtion lainoittaman sekä sen hinta- ja laatuvalvonnessa olevan tuotannon osuus kohotetaan esimerkiksi 90 %:iin koko asuntotuotannosta. Tasaiseen asuntotuotantoon päästään siten, että »kovan rahan» asuntojen rakentamisessa saatetaan aloitukset luvanvaraisiksi.

Lisäksi puoluekokous viittaa sisäpoliittiseen julkilausumaan.

39 KUNNALLINEN VUOKRATALOTUOTANTO

Asuntotuotannon suhdannevaihtelujen tasoittamiseksi ja ensisijaislainoituksen turvaamiseksi tulee

1. valtioneuvoston avuksi perustaa valtakunnallisen asuntotuotanto-ohjelman jatkuvaa kehittämistä, laatimista ja toteutusta johtamaan ja valvomaan parlamentaaristen voimasuhteiden mukaan kokoonpantu asuntoneuvosto;
2. asuntoneuvoston yhteyteen luoda eri osapuolet käsittävä lakisääteinen neuvottelujärjestelmä, jonka puitteissa sovitaan sitovasti luottoaitoksittain asuntopolitiikan tavoitteiden mukaisesta tuotannon rahoituksesta. Työeläkelaitokset velvoitetaan lakisääteisesti ohjaamaan osuus varoistaan asuntotuotannon rahoitukseen;
3. ellei asuntorahoituksen määrällisiä ja rakenteellisia tavoitteita pystytä turvaamaan lakisääteisen neuvottelujärjestelmän avulla, perustaa valtakunnallinen asuntopankki, jonka tarvitsemat varat kerätään yleisiltä rahoitusmarkkinoilta, työeläkelaitoksilta ja työnantajilta rahoitusosuuksien muodossa;
4. lyhyellä tähtäyksellä kiristyneen rahoitustilanteen vallitessa välittömästi turvata riittävä tuotannon taso ja työllisyys asuntosektorissa kaikin käytettävissä olevin keskuspankki- ja muine rahapolitiittisin keinoin.

Puoluekokous pitää edelleen tärkeänä, että asuntojen peruskorjauslainoitusta laajennetaan voimakkaasti. Kohtuuttoman osan uustuotannosta vievä purkamistoiminta on saatettava luvanvaraiseksi. Peruskorjaustoiminnassa on päästävä siihen, että korjausten jälkeen asunnoissa voivat asua samat perheet kuin ennen korjaustöihin ryhtymistä.

40 MUUTOKSIA ASUNTOPOLITIikkaan

Puoluekokous toteaa, että esityksen ehdotukset ovat kaikki sellaisia, jotka tulee asettaa puolueen tavoitteiksi valtakunnallisessa asunto-ohjelmatyössä ja asuntotuotantolain uudistamisessa. Lisäksi puoluekokous katsoo, että asuntohallituksen rahoittamien vuokra-asuntojen omistajien piiriä rajoitetaan nykyisestään siten, että kuntien ja yleishyödyllisten yhteisöjen tulee olla ensisijaisesti vuokratalojen omistajina.

ASUNTOTUOTANNON EDISTÄMINEN JA KOHTUUHINTAISTEN ASUNTOJEN AIKAANSAAMINEN

Puoluekokous toteaa, että valtion uudessa asuntolainoituusjärjestelmässä, joka on valmisteilla valtakunnallisessa asunto-ohjelmatyössä, turvattaisiin pienituloisille mahdollisuus saada oma asunto 5 %:n käteosuudella, minkä voidaan tulkita sisältävän myös puolikunnallisen asuntorakentamisen periaatteen. Vuokra-asunnoissa ja pienituloisten omistusasunnoissa valtion asuntolainan laina-aika tulisi pidentymään nykyisestä. Puolue ajaa näitä uudistuksia asuntotuotantolakiin. Maapolitiikan osalta puoluekokous viittaa puolueen ponnistuksiin hallituksessa maapolitiittisten lakiesitysten läpiviemiseksi.

SDP:n asuntopolitiittisten ja yhdyskuntarakentamista koskevien tavoitteiden saavuttaminen edellyttää lisäksi, että

1. asuntolainoitettut vuokratalot on tasapuolisesti voitava rakentaa yhdyskuntarakenteellisesti ja asumisympäristöltään edullisille alueille maa-alueen laadusta ja sijainnista riippumatta;
2. omistustalot on asetettava siitä riippumatta, ovatko ne asuntolainoitettuja tai vapaarahoitteisia, kunnan kanssa tehtävissä vuokra- tai rakentamissopimuksissa jatkuvan hintavalvonnan alaisiksi; Tämä voi tapahtua jo nyt siten, että kunta edellyttää yhtiöjärjestykseen otettavaksi ehdon, jonka mukaan kunnalla on lunastusoikeus myytäviin asunto-osakkeisiin hinnasta, joka ei sisällä keinotteluvoittoa.
- 3- kaikkien asuntojen jälleenmyyntiä koskeva hinta valvonta järjestelmä on lisäksi saatava kiireellisesti lainsäädännöllisesti järjestetyksi;
- 4 jotta vapaana olevat ja vapautuvat asunnot voidaan osoittaa sellaisille asunnontarvitsijoille, joille ne asianomaisen asuntotilanne- ja asumisolosuhteet huomioon ottaen parhaiten soveltuvat, on asuntojen välitys saatettava kunnalliseksi tehtäväksi.

ASUNTOPOLITIikka

Puoluekokous toteaa, että valmisteltavana olevassa uudessa valtion asuntolainoituusjärjestelmässä pyri-

tään erikoisen voimakkaasti parantamaan kuntien mahdollisuuksia vuokra-asuntojen omistukseen ja niiden rakennuttamiseen. Ehdotuksen mukaan kunnilla olisi myös velvollisuus lunastaa kaikki myyntiin tulevat valtion lainoittamat asunnot tiettyyn kohtuulliseen lunastushintaan sekä oikeus myydä ne edelleen tai käyttää vuokra-asunnoiksi. Tällöin on myös kuntien rahoitusesitykset turvattava. Osuus-kunta-asuntojen osalta puoluekokous viittaa uuden lainoitusjärjestelmän ehdotukseen, jonka mukaan pienituloinen voisi saada vastaisuudessa oman asunnon 5 %:n omarahoitusosuudella. Puolue asettaa valtakunnallisessa asunto-ohjelmatyössä yleistavoitteeksi, että koko asuntopoliittinen järjestelmäme uudistetaan riittävän laajasti.

43 VALTION ASUNTOTUOTANTO

Puoluekokous viittaa esitykseen siltä osin, joka koskee vuokra-asuntojen julkisen omistuksen lisäämiseen, esityksestä n:o 42 tehtyyn päätökseen. Puolueen asunto- ja maapoliittisiin vaatimuksiin kuuluu, että valtion asuntolainoja myönnetään vastaisuudessa vain kuntien omistamille maille ja että maan vuokrausehdoilla vaikutetaan yleensäkin asuntojen tuotanto- ja myyntihintoihin. Valtion rakennusliikkeen kohdalla puoluekokous viittaa esityksestä no 38 tehtyyn päätökseen.

44 MATALAPALKKAISTEN TOIMEENTULON HELPOTTAMINEN

Puoluekokous yhtyy asumistukikomitean ehdotukseen, jonka mukaan minimipalkalla elävän perheen ja henkilön tuloista asumismenot saisivat viedä enintään 10 %. Tämän määrän ylittävät asumismenot tulisi maksaa asumistukena. Ehdotus on jo toteutumassa vuokralla asuvien lapsiperheiden ja mahdollisesti myös nuorten lapsettomien avioparien kohdalla. Puoluekokous katsoo, että asumistuki tulee ulottaa välittömästi myös muihin nuoriin väestöryhmiin.

45 TYHJÄT ASUNNOT

Puoluekokous toteaa, että valtion lainoittamien asuntojen valmistusosuuden lisäämisellä tulee päästä siihen, että tuotettavat asunnot ja niiden hinnat vastaavat asunnontarvitsijoiden maksukykyä. Samalla olisi säädettävä pakotteet siitä, ettei asuntoja voi-

da lyhyttä määräaikaan pitempää pitää tyhjänä, vaan että kunnalla tulee olla oikeus osoittaa tällaiseen asuntoon asukkaat.

46 NUORISON ASUMINEN

Puoluekokous toteaa, että esityksen lukuisat asumiskustannuksia, asumistasoa ja asuntotuotantoa koskevat toimenpide-ehdotukset ovat sellaisia, jotka vastaavat puolueen asuntopoliittista toimintalinjaa ja tavoitteita. Puoluekokous on yhtä mieltä siitä, että nuorison asuminen on kysymys, jonka ratkaisemiseen on pantava lähitulevaisuudessa erityisen suurta painoa.

47 KUNNALLISVEROTUS

Puoluekokous toteaa, että XXIX puoluekokouksen hyväksymässä kunnallispoliittisessa ohjelmassa on määriteltä tavoite, jonka mukaan kunnallisveron muuttaminen progressiiviseksi olisi selvitettävä. Kunnallisverotuksen keventämiseen olisi tässä vaiheessa pyrittävä mm. siten, että siirretään rasitteita kunnilta valtiolle laajentamalla kunnallista yritystoimintaa, vahvistamalla lapsi- ja perusvähennys riittävän suureksi sekä etsimällä uusia verotuskohteita. Koska kysymys kunnallisveron progressiivisuudesta liittyy verotuksen kokonaisuudistukseen, on se vielä selvitettävä erikseen tässä yhteydessä.

48 LUONNOLLISIIN HENKILÖIHIN KOHDISTUVAN VEROTUKSEN KEVENTÄMINEN

Puoluekokous toteaa, että puoluetuomikunta on useaan otteeseen käsitellyt yhdistyksen esityksessään mainitsemaa todella vakavaa epäkohtaa sekä ryhtynyt toimenpiteisiin, jotka toteutettuina olisivat omiaan saattamaan oikeudenmukaisemmaksi palkansaa-
jien kohdistuvaa välitöntä verotusta. Tällaisina toimenpiteinä mainittakoon aviopuolisoiden erillisverotuksen toteuttaminen sekä elinkeinoverolaissa havaittujen veron kiertämisen mahdollistavien säännösten tiukentaminen. Valtiopäiväjärjestyksen määräämismääräykset pysyvän verolain säätämiseksi sekä maassa vallitsevat poliittiset voimasuhteet muodostavat sellaisen esteen sosialidemokraattisen veropolitiikan toteuttamiselle, että sen murtaminen on mahdollista vain puolueen ja ammattiyhdistysliikkeen yhteisin ponnistuksin.

VIII S@staalip0BHtf!neit vnlinEcimffi

49 SDP:N ELÄKEPOLIITTISEN OHJELMAN TOTEUTTAMINEN

Puoluekokous viittaa esityksessä mainitun Tampereen puoluekokouksessa hyväksytyn eläkepoliittisen ohjelman lisäksi sen pohjalta 23. 8. 1973 puoluetoimikunnan antamaan toimenpideohjelman luontoiseen eläkepoliittiseen kannanottoon, joka on esityksessä tarkoitettujen tavoitteiden mukainen ja jo osittain toteutunut.

Puoluetoimikunnan eläkepoliittinen kannanotto on kokonaisuudessaan seuraavan sisältöinen:

I Eläketurvaa koskevat tavoitteet

1. Työeläkkeen karttumisorosentti korotetaan 1 %:sta 1,5 %:iin ja työeläkkeiden vähimmäiseläke korotetaan 22 %:sta 33 %:iin. Samalla kansaneläkkeen tukiosaa määrättäessä työeläke jää etuoikeutetuksi tuloksi 250 markkaan asti. Ennen lainmuutosta myönnettyjen eläkkeiden vähimmäisprosentteja korotetaan siten, että myös eläkkeellä olevien asema vastaavasti paranee. Kansaneläkkeen perusosa maksetaan edelleen kaikille vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen saajille.
2. Työtulo tehdään asteittain etuoikeutetuksi tuloksi kansaneläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen ja puolison työtulo myös työkyvyttömyyseläkkeen tukiosaa määrättäessä.
3. Eläkekatto toteutetaan kansan- ja ansioeläkkeiden alenevalla yhteensovitusprosentilla siten, että pienipalkkaisimmilla eläke vastaa palkan määrää. Yhteensovitusprosentti alenee tulojen kasvaessa siten, että se on B 1 palkkaluokan tasolla 50 % eläkkeen perustana olevasta palkasta.
4. Työeläkkeiden tason nostamisen yhteydessä niihin liittyvä lapsikorotus korvataan kansaneläkkeen lapsikorotuksella sen nykyistä tasoa nostamalla ja muuttamalla se markkamääräiseksi.
5. Kansan- ja ansioeläkkeiden indeksitarkistuksissa sovelletaan yhteistä eläkeindeksiä. Uuden eläkeindeksin soveltamisesta mahdollisesti aiheutuva säästö käytetään pienituloisten eläkeläisten tulo-tason parantamiseen.

6. Sairausvakuutus tehdään ensisijaiseksi ansioeläkeisiin nähden eläkeläisten toimeentuloturvaa huonontamatta. Uudistuksesta valtiolle aiheutuvat lisäkustannukset rahoitetaan työnantajan sairausvakuutusmaksua korottamalla.

II Eläkejärjestelmien hallinnon kehittäminen

Kansaneläke- ja sairausvakuutusjärjestelmän vuosittain maksamat etuudet ovat noin 2,5 miljardia markkaa ja laitoksen rahastot ja muu omaisuus noin 1 miljardi markkaa. Työeläkerahastojen reaaliarvon lasketaan ehdotettujen uudistusten jälkeen 10 vuodessa kaksinkertaistuvan nykyisestä 4,5 miljardista markasta. Työeläkevarojen rakenne- ja suhdannepoliittisesti tarkoituksenmukainen käyttö sekä eläkejärjestelmien kehittäminen siten, että tehdään mahdolliseksi yhtenäisen eläkejärjestelmän syntyminen, edellyttävät seuraavia eläkejärjestelmien hallintoa koskevia välittömiä uudistuksia:

1. Eläkelaitosten hallinnossa lisätään työntekijäjärjestöjen edustusta.
2. Työeläkevarojen automaattinen takaisinlainaus työnantajille lopetetaan.
3. Työeläkerahastojen varojen ohjaamista varten perustetaan neuvottelukunta, jossa on työmarkkinajärjestöjen, työeläkejärjestelmän ja valtiovallan edustus.
4. Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistot muodostetaan myös ansioeläkejärjestelmään kuuluvien asioiden palvelupisteiksi.
5. Kansaneläkelaitos laatii vuosittain budjetin, jonka valtioneuvosto vahvistaa. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö antaa kansaneläkelaitokselle eläkelainsäädännön yleisiä soveltamisohjeita.

Tampereen puoluekokouksen jälkeen alulle saatua eläkepoliittisia osauudistuksia ovat mm. ns. eläkepommien nimellä tunnettu kansaneläkeuudistus, joka sisälsi kansaneläkkeiden tukiosan ja tukilisien huomattavat korotukset ja osaeläkejärjestelmä, joka paransi osittain työkyvyttömyytensä menettäneiden toimeentuloturvaa. Lisäksi on toteutumassa työeläkkeiden tasokorotus puolitoistakertaiseksi ja jo eläkkeellä olevien vähimmäiseläketurvaa parannettu. Lisäksi on tulossa voimaan kansaneläkeuudistus, jonka mukaan eläkkeensaajalla on tukiosaa vähentämättä oikeus 650 markan muuhun tuloon. Uudis-

tuksella estetään kansaneläkkeiden pieneneminen ansioeläkkeiden taso- tai indeksikorotusten johdosta.

Osatavoitteiden saavuttamisen myötä puoluetoimikunta laatii uusia toimenpideohjelmia sekä selvittää voimassa olevan eläkepoliittisen ohjelman tarkistamistarpeen.

50 ELÄKEPOLITIikka

Puoluekokous viittaa Tampereen puoluekokouksessa hyväksyttyyn eläkepoliittiseen ohjelmaan ja elokuussa 1973 puoluetoimikunnan hyväksymään eläkepoliittiseen kannanottoon. Lisäksi esitys tulisi ottaa huomioon eläkepoliittisen ohjelman uudistamisen tullessa ajankohtaiseksi ja toimenpideohjelmia tehtäessä.

51 ELÄKEJÄRJESTELMIEN KOKONAISUUDISTUS

Puoluekokous viittaa esityksestä no 50 tehtyyn päätökseen.

52 ELÄKEJÄRJESTELMIEN KOKONAISUUDISTUS

Puoluekokous viittaa esityksestä no 50 tehtyyn päätökseen.

53 ELÄKEJÄRJESTELMIEN KOKONAISUUDISTUS

Puoluekokous viittaa esityksestä no 50 tehtyyn päätökseen.

54 ELÄKEJÄRJESTELMIEN KOKONAISUUDISTUS

Puoluekokous viittaa esityksestä no 50 tehtyyn päätökseen.

55 ELÄKEJÄRJESTELMIEN KOKONAISUUDISTUS

Puoluekokous viittaa esityksestä no 50 tehtyyn päätökseen.

56 ELÄKELAINSAÄDÄNNÖN
YHDENMUKAISTAMINEN

Puoluekokous viittaa esityksestä no 50 tehtyyn päätökseen.

57 OIKEUDENMUKAISEEN
ELÄKEJÄRJESTELMÄÄN

Puoluekokous viittaa esityksestä no 50 tehtyyn päätökseen.

58 YHTENÄISEN SOSIAALITURVA-
JÄRJESTELMÄN LUOMINEN

Puoluekokous viittaa esityksestä no 50 tehtyyn päätökseen.

59 TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄMME
TEHOSTETTUUN VALVONTAAN

Puoluekokous viittaa esityksestä no 50 tehtyyn päätökseen.

60 MUUTOKSIA ELÄKELAKEIHIN

Puoluekokous viittaa esityksestä no 50 tehtyyn päätökseen.

61 SOSTAALTTURVAVAKUUTUS-
JÄRJESTELMÄN UUDISTAMINEN

Puoluekokous viittaa Tampereen puoluekokouksessa hyväksyttyyn eläkepoliittiseen ohjelmaan ja vakuutusalan kehittämisohjelmaan.

62 SOSIAALIVAKUUTUS YHTEISKUNNAN
OMISTAMINEN LAITOKSIIN

Puoluekokous viittaa esityksestä no 50 tehtyyn päätökseen ja toteaa, että hyväksyttäessä uusia sosiaalivakuutuksen muotoja, ne tulee saattaa yhteiskunnan toimesta hoidettavaksi.

63 KANSANELÄKE HENKILÖKOHTAISEKSI
ELÄKKEEKSI

Puoluekokous yhtyy esitykseen ja toteaa, että esitys

tulee ottaa huomioon eläkepoliittisen ohjelman tarkistuksen tullessa ajankohtaiseksi ja eläkepoliittisia toimenpideohjelmaa laadittaessa.

64 KANSANELÄKE HENKILÖKOHTAISEKSI TULOKSI

Puoluekokous viittaa esityksestä no 63 tehtyyn päätökseen.

65 KANSANELÄKE HENKILÖKOHTAISEKSI ETUUDEKSI

Puoluekokous viittaa esityksestä no 63 tehtyyn päätökseen.

66 ELÄKEIÄN ALENTAMINEN

Puoluekokous viittaa Tampereen puoluekokouksessa hyväksyttyyn eläkepoliittiseen ohjelmaan.

67 KODINHOITOELÄKE

Puoluekokous toteaa, että esityksessä mainittuja kysymyksiä selvitetään parhaillaan puoluetoimikunnan asettamassa työryhmässä. Esitys tulee ottaa huomioon näitä selvityksiä tehtäessä ja eläkepoliittisen ohjelman tarkistuksen tullessa ajankohtaiseksi.

68 VAKUUTETTUJEN OIKEUSTURVA

Puoluekokous viittaa Tampereen puoluekokouksessa hyväksyttyyn eläkepoliittiseen ohjelmaan ja vakuutusalan kehittämisohjelmaan.

Lisäksi puoluekokous velvoittaa puoluetoimikunnan huolehtimaan eläkepolitiikan jatkuvasta kehittämisestä siten, että jokaisella eläkeläisellä on riittävä toimeentulon ja saavutetun ansiotason kohtuullisesti turvaava eläke. Tällöin on erityisesti kiinnitettävä huomiota perheenemäntien, rintamamiesten ja orjiskelijoiden eläketurvan puutteiden korjaamiseen. Eläkejärjestelmien kehittämisessä on pyrittävä järjestelmien selkiinnyttämiseen ja yksinkertaistamiseen sekä eläkehakemusten nykyistä nopeampaan ratkaisemiseen. Erityisesti on selvitettävä kansaneläkelaitoksen asema sosiaalivakuutuksen hoitajana. Työeläkejärjestelmän hallinnossa ja varojen käytössä on kansanvaltaisuutta lisäävä yhteistyössä ammattiyhdistysliikkeen kanssa.

69 VALTION YHTIÖIDEN VAKUUTUSYHTIÖ

Puoluekokous viittaa Tampereen puoluekokouksessa hyväksyttyyn vakuutusalan kehittämisohjelmaan. Asia tulee perusteellisesti selvittää ja selvitysten perusteella ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

70 SULJETAANKO SILMÄT YKSINÄISTEN ÄITIEN ONGELMILTA?

Puoluekokous yhtyy esityksessä mainittuihin näkökohtiin ja toteaa, että edellisen puoluekokouksen velvoittamana puoluetoimikunta on jo valmistanut perhepoliittisen ohjelman, jonka puolueuuevosto hyväksyi marraskuussa 1974. Ohjelmassa on esityksen näkökohdat pääpiirteissään huomioitu.

71 YHTEISKUNNALLISEN LÄÄKEHUOLLON JÄRJESTÄMINEN

Puoluekokous yhtyy tehtyyn esitykseen. SDP on vaatinut koko lääkehuollon yhteiskunnallistamista käytännössä koko historiansa ajan. Turun puoluekokouksessa 1969 hyväksytyssä terveystoliittisessa ohjelmassa on kysymys otettu ponnekkaammin esille. Puolueuuevoston 1975 hyväksymä uudistettu terveystoliittinen ohjelma on lääkehuollon osalta lähes tehdyn puoluekokouksesityksen mukainen. Käytännössä SDP pyrki soveltuvien osien toteuttamaan vuoden 1970 Lääketeollisuus- ja apteekkilaitoskomitean tekemiä esityksiä, mutta hallituksen porvarilliset ministerit eivät ole halukkaita mihinkään olennaisiin uudistuksiin, joiden seurauksena lääkehuolto tulisi lähemmäksi muuta terveydenhuoltojärjestelmää.

72 OLUEN VALMISTUS JA MAAHANTUONTI YHTEISKUNNAN OMISTUKSEEN

Puoluekokous yhtyy esitykseen ja viittaa 5. 12. 1974 puoluetoimikunnan hyväksymään kannanottoon, jossa edellytetään yksityisen olutteollisuuden saattamista yhteiskunnan haltuun.

IX Kulttuuri- ja knulupuliittien valiokunta

73 SDP:N KOULUTUSPOLIITTINEN OHJELMA

Erikseen painettuna.

74 KOULUTUSPOLITIIKAN KEHITTÄMINEN

Puoluekokous yhtyy esitykseen lukuunottamatta sen ensimmäisessä kappaleessa esitettyä vaatimusta, jossa tähdätään yleissivistävän opetusaineksen kaventamiseen peruskouluasteella. Puoluekokouksen käsityksen mukaan tasa-arvoon johtava koulutuspolitiikka edellyttää yleissivistävän opetusaineksen lisäämistä kaikilla koulutuksen asteilla ja erityisesti peruskoulussa.

75 KUNNALLINEN DEMOKRATIA ARVOON KOULUJEN JOHTAMISESSA

Puoluekokous hyväksyy esityksen ja velvoittaa puolue toimikunnan ryhtymään toimenpiteisiin sen toteuttamiseksi.

76 KYSYMYS KORVAAVASTA KOULUSTA

Puoluekokous hyväksyy kannanoton, jonka mukaan perustuslain säätämisyjärjestyksessä on säädettävä laki, jonka mukaan yksityiset oppikoulut voidaan luovuttaa kunnan omistukseen koulutoimen käyttötarkoituksiin.

77 ALUEELLISEN ERITYISOPETUKSEN KEHITTÄMINEN

Puoluekokous hyväksyy esityksen ja velvoittaa puolue toimikuntaa ryhtymään toimenpiteisiin sen kiireellisesti toteuttamiseksi.

78 KLINIKKAOPETUS KÄYTÖSHÄIRIÖISTEN LASTEN JA NUORTEN OHJAUKSESSA

Puoluekokous viittaa koulutuspoliittiseen ohjelmaan

sekä velvoittaa puolue toimikuntaa ryhtymään toimenpiteisiin esityksessä esitettyjen käytännön ratkaisujen aikaansaamiseksi.

79 VAPAA-AIKATOIMINNAN OHJAUS JA KOULUN OPPILASHUOLTO

Puoluekokous toteaa, että kouluikäisten lasten ja nuorten vapaa-aikatoiminnan ohjaus on erittäin tärkeä asia. Puoluekokouksen käsityksen mukaan tämä toiminta voidaan kuitenkin suurelta osin hoitaa olemassa olevan nuorisotyöorganisaation ja nuorisotyölain tarjoamissa puitteissa. Siltä osin kuin se on koululaitoksen tehtävä, tarvittavat säännökset ovat jo olemassa.

80 TERVEYDENHUOLTOHENKILÖSTÖN KOULUTUS

Puoluekokous toteaa, että suurelta osin sosialidemokraattien aloitteellisen toiminnan johdosta on opetusministeriö asettanut syksyllä 1974 lukuisia toimikuntia uudistamaan perusteellisesti maamme keskiasteen koulutuksen niin, että ammatillisesta koulutuksesta todella kyettäisiin luomaan lukiolle kilpailukykyinen väylä. Asetettujen toimikuntien joukossa on myös Terveystieteiden tutkimuskeskustoimikunta, joka laatii uudistettuja tuntikohtaisia opetussuunnitelmia terveydenhuollon oppilaitoksiin. Samassa yhteydessä tullaan myös mielisairaanhoitajien koulutus uudistamaan. Puoluekokouksen käsityksen mukaan terveydenhuoltohenkilöstön koulutuksen uudistamisen tulee tapahtua näiden suuntaviivojen mukaisesti.

81 KULTTUURITOIMINTOJEN KEHITTÄMINEN

Puoluekokous toteaa, että kuten SDP:n Kulttuuri-toimintakomitean mietinnöstä antamassa lausunnossa todetaan, puolue pitää tärkeänä kunnallisen kulttuuritoiminnan ja siihen myönnettävän valtionavustuksen lakisäästämistä. Vastaava esitys sisältyy myös puolue toimikunnan käsiteltävänä olleeseen ja puolue neuvoston hyväksymään taidepoliittiseen ohjelmaan. Myös lasten kulttuuritoiminnan tukeminen tulisi tapahtumaan näissä puitteissa.

Puoluekokous yhtyy esitykseen-

X Hunnoilscisiaiii vaSinkuntci

83 OSALLISTUMISMAHDOLLISUUS KUNNALLISEEN LUOTTAMUSTOIMINTAAN

Puoluekokous toteaa, että kunnallishallintokomitea on esittänyt luottamusmiesten työansion menetysten korvaamisen sisällyttämistä kunnallislakiin. Säädökset eläke-edun järjestämisestä ovat myös valmisteltavana.

Puoluekokous yhtyy esitykseen ja esittää, että kuntien keskusjärjestöissä ja muuallakin toimivat sosiaalidemokraatit velvoitetaan edellä mainittujen toimenpiteiden edistämisen lisäksi toimimaan siten, että jokaiselle kansalaiselle yhdenvertaisesti taattaisiin mahdollisuus osallistua kunnalliseen luottamustoimintaan.

83 KUNTAUUDISTUKSEN TOTEUTTAMINEN

Puoluekokous yhtyy esitykseen ja toteaa, että puolue on jatkuvasti tarmokkaasti ajanut kuntauudistuksen toteuttamista. Puoluekokous sisällyttää kuntauudistuksen jouduttamista koskevan lausunnon sisäpoliittiseen julkilausumaan.

Lisäksi puoluekokous toteaa, että kuntauudistuksen toteuttaminen on puolueen keskeisimpiä tavoitteita ja hyväksyy seuraavan toimenpideohjelman:

1. Kuntalaisten palvelutason kehittämiseksi välttämättömän kuntauudistuksen toteuttamislain valmistelu käynnistetään välittömästi ja laki saatetaan voimaan siten, että vuoden 1980 kunnallisia vaalit suoritetaan uudistetun kuntajaon pohjalta.
2. Nyt siirtymävaiheessa edistetään voimakkaasti vapaaehtoista kuntien yhdistymistä. Tämän toteuttamiseksi eri kuntamuodot saatetaan oikeuksiltaan ja velvollisuuksiltaan samaan asemaan sekä lisätään yhdistymiskorvauksia ja -avustuksia yhdistyvien kuntien veroäyrin hinnan tasoittamiseksi ja palvelutasoerojen poistamiseksi.
3. Siirtymävaiheessa valtioneuvosto muutoinkin kehittää kunnallista jaoitusta siten, kun se on perusteltua ja tarpeellista kunnallisten palvelujen järjestämisen ja taloudellisuuden kannalta.

84 MAAREFORMIN TOTEUTTAMINEN

Puoluekokous toteaa, että Sosialidemokraattinen Puolue on ponnistellut voimakkaasti esityksessä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi vaatimalla mm. rakennuslainsäädännön perusteellista uudistamista ja ns. maapoliittisen lakipaketin lakiesitysten hyväksymistä, mikä merkitsee lainsäädännön kehittämistä esityksessä tarkoitettuun suuntaan. Näin menetellessään puolue on toiminut johdonmukaisesti jo kauan sitten omaksumallaan linjalla. Puoluekokous suhtautuu periaatteessa myönteisesti esityksessä tehtyyn ehdotukseen lainsäädäntöohjelman aikaansaamisesta-

85 KUNNALLINEN PUOLUETUKI

Puoluekokous toteaa, että kunnallinen puoluetuki on eräs niistä tavoitteista, jotka sisältyvät XXIX puoluekokouksen hyväksymään kunnallispoliittiseen ohjelmaan. Tämän vuoksi puoluekokous suhtautuu myönteisesti esitykseen.

86 VALTION JA KUNTIEN YLEMPIEN VIRKOJEN MUUTTAMINEN MÄÄRÄAIKAISIKSI

Puoluekokous toteaa, että esityksen ehdotukset sisältyvät XXIX puoluekokouksen hyväksymään kunnallispoliittiseen ohjelmaan ja valtionhallinnon kansanvaltaistamista koskevaan päätökseen.

87 KUNNALLISJOHTAJIEN VIRAT MÄÄRÄAIKAISIKSI

Puoluekokous toteaa, että tavoite sisältyy XXIX puoluekokouksen hyväksymään kunnallispoliittiseen ohjelmaan.

88 KUNNALLISJOHTAJA KANSANEDUSTAJANA

Puoluekokous toteaa, että kansanedustaja- ja kunnallis] ohtajaehdokkuus ovat järjestöjen päättävalta kuuluvia asioita. Piiri- ja kunnallisjärjestöjen asiana on päättää, millä perusteella henkilö asetetaan ehdokkaaksi ja millä perusteella tämä ehdokkuus häneltä voidaan evätä. Näin ollen puoluekokous ei yhdy esitykseen.

II iärgestöasiain valiokunta

89 PUOLUEEN OHJELMATYÖN TAVOITTEET

Erikseen liitteenä.

Puoluekokous hyväksyy seuraavat toimenpiteet:

- Puoluetoimikunta suorittaa yhteenvedon voimassa olevista erityisohjelmista;
- Puoluetoimikunta laatii Sosialidemokraattisen Puolueen ohjelmallisia suuntaviivoja 10—15 vuoden tähtäyksellä käsittelevän asiakirjan, joka esitetään 1. puoluekokoukselle. Asiakirjaluonnos alistetaan j ä r j estökäsittelyyn;
- Puolueen ohjelmatyötä kehitetään ja toteutumista seurataan puoluetoimikunnan toimesta.

90 AATTEELLISEN SELVITYSTYÖN KÄYNNISTÄMINEN

Puoluekokous viittaa päätökseen puolueen ohjelmatyön tavoitteista.

91 PUOLUEDEMOKRATIA TURVATTAVA

Puoluekokous toteaa, että puolueen jäsenen oikeudet ja velvollisuudet määritellään puolueen säännöissä. Asiaa koskevat muutokset on käsiteltävä mahdollisen sääntöuudistuksen yhteydessä. Jäsenen oikeuksiin on kiinnitettävä erityistä huomiota järjestötoiminnan uudistamistyössä.

92 SDP:LLE TAVOITEOHJELMA

Puoluekokous viittaa päätökseen puolueen ohjelmatyön tavoitteista.

93 SDP:N POLITIIKAN SUUNNITTELUN KEHITTÄMISESTÄ JA TAVOITEOHJELMAN LAATIMISESTA

Puoluekokous viittaa päätökseen puolueen ohjelmatyön tavoitteista.

94 SDP:N JÄRJESTÖTOIMINTA

Puoluekokous toteaa, että esityksen kohdassa yksi (1) oleva asia sisältyy järjestötoiminnan uudistusta-voitteisiin ja kohdassa kaksi (2) mainittu asia on huomioitu sääntöjen uudistamisen yhteydessä.

Kohtaan kolme (3) liittyvä esitys on mahdollisuuksien mukaan sisällytetty piirikokouksissa esitettäviiin poliittista- ja eduskuntatoimintaa koskeviin alustuksiin.

95 DEMOKRAATTISEN SOSIALISMIN OPINTORYNNÄKKÖ

Puoluekokous toteaa* että v. 1974 valmistui puolueen ja TSL:n yhteistyönä laadittu "Demokraattisen sosialismin perusteita", opintoaineisto aatteellisen koulutustoiminnan tehostamiseksi erityisesti paikallisella tasolla. Tähänastiset kokemukset ovat osoittaneet, että kurssin valmistuminen ja siihen liittyneet muut toimenpiteet ovat huomattavasti lisänneet puolueen jäsenten kiinnostusta aatteellisiin kysymyksiin. Puoluekokous toteaa kuitenkin, että ideologisen opiskelutoiminnan laajentaminen edellyttää piirijärjestöjen aktiivista toimintaa ja tukea.

Puoluekokous yhtyy esitykseen ja velvoittaa puolue-toimikuntaa yhdessä piirijärjestöjen kanssa ryhtymään toimenpiteisiin opintotoiminnan tehostamiseksi.

96 SDP:N KOULUTUSTOIMINNAN TEHOSTAMINEN

Puoluekokous toteaa, että puoluetoimikunnan toimesta on asetettu sosialidemokraattisen työväenliikkeen koulutusjärjestelmää suunnitteleva projekti-ryhmä, jonka tehtävänä on määrittellä sosialidemokraattisen työväenliikkeen koulutuksen yleis- sekä kohderyhmittäiset tavoitteet, kartoittaa olemassa olevat mahdollisuudet luoda em. tavoitteiden ja olemassa olevien voimavarojen pohjalta koulutusjärjestelmä sekä määrittää kunkin koulutusyksikön kokonaistavoitteet koulutusjärjestelmän osana. Ottaen huomioon tehtävän laajuuden, puoluekokous toteaa, että suunnittelutoimintaa on syytä jatkaa seuraavalla puoluekokouskaudella.

Puoluekokous velvoittaa puoluetoimikunnan ryhtymään toimenpiteisiin sosialidemokraattisen työväenliikkeen koulutusjärjestelmän suunnittelun saattami-

seksi loppuun ja tekemään tarvittavat esitykset käytännön toimenpiteiksi. Lisäksi puoluekokous velvoittaa puoluetoimikuntaa tutkimaan aloitteessa esitetyn ratkaisumallin toteuttamismahdollisuudet ja otamaan huomioon veljespuolueista saadut kokemukset.

97 AMMATTIYHDISTYSKOULUTUKSEN
LISÄÄMINEN PUOLUEEN
KOULUTUSOHJELMASSA

Puoluekokous toteaa, että puoluetoimikunnan laatiman jäsenistön koulutusta koskevan ohjelmatavoitteen toteuttaminen on tarpeellista. Erityisesti pitäisi huomioida työntekijöiden taloudellisen toimeentulon turvaaminen ay- ja järjestökoulutukseen osallistumisen aikana.

98 SDP:N JOHTAVIEN VIRKAILIJOIDEN
OSALLISTUMINEN HALLITUSTYÖHÖN

Puoluekokous katsoo, ettei puoluesihteerä tule valita valtioneuvoston jäseneksi, elleivät erityisen painavat syyt sitä vaadi.

99 SDP:N TOIMINNAN AJOITTAMINEN

Puoluekokous toteaa, että puolueen toimintasuunnitelmia laadittaessa on silmällä pidetty esityksessä mainittuja seikkoja. Toimintoja suunniteltaessa on pyrkimykseksi asetettu se, etteivät ne ole päällekkäisiä eivätkä saata jäsenistöä kohtuuttomien vaatimusten eteen.

100 PÄÄTOIMISEN ALUETOIMITSIJAN
SIJOITTAMINEN KAINUUSEEN

Puoluekokous toteaa, että alueellisten tai puolueen sisäisten erillisryhmien toimitsijain palkkaamisessa ei ole syytä poiketa puolueessa yleisesti noudatetusta käytännöstä, jonka vuoksi esitys ei anna aihetta puoluekokouspäätökseen.

101 TOIMITSIJAN PAKKAAMINEN KRISTILLISTEN
SOSIALIDEMOKRAATTIEN LIITOLLE

Puoluekokous kehottaa puoluetoimikuntaa tutkimaan mahdollisuudet palkata päätoiminen liittosihteerä Kristillisten Sosialidemokraattien Liitolle.

102 TOIMITSIJAN PALKKAAMINEN
KRISTILLISTEN SOSIALIDEMOKRAATTIEN
LIITOLLE

Puoluekokous viittaa esityksestä n:o 101 tehtyyn päätökseen.

103 PÄÄTOIMISEN LIITTOSIHTTEERIN
PALKKAAMINEN KRISTILLISTEN
SOSIALIDEMOKRAATTIEN LIITOLLE

Puoluekokous viittaa esityksestä n:o 101 tehtyyn päätökseen.

104 SIIRTOTYÖMAIDEN YMS. TYÖNTEKIJÖIDEN
OSALLISTUMISMAHDOLLISUUKSIA
PUOLUETOIMINTAAN LISÄTTÄVÄ

Puoluekokous näkee, että esityksessä on puututtu ongelmaan, joka tunnetaan kipeänä ei yksinomaan siirtotyömailla työskentelevien keskuudessa, vaan myös muissa ryhmissä, jotka joutuvat elämäänsä kotipaikkakuntansa ulkopuolella.

Puoluekokous kehottaakin kunnallisjärjestöjä ja puolueosastoja toimintasuunnitelmiaan laatiessaan huomioimaan yhteydenpito ko. ryhmiin järjestämällä erilaisia tilaisuuksia sekä yhteistyössä TSL:n tai sen paikallisen opintojärjestön kanssa varaamaan mahdollisuudet erilaisille opintotoiminnoille.

105 PUOLUEKOKOUSTEN KÄYTÄNNÖN
JÄRJESTELYT JA OHJELMALLINEN SISÄLTÖ

Puoluekokous toteaa, että esityksessä mainittu pyrkimys puoluekokousten tekemiseksi sosialidemokraattisen puolueväen laajoiksi joukkotilaisuuksiksi on ollut puoluetoimikunnan tavoitteena suunniteltaessa puoluekokousta ja sen yhteyteen järjestettäviä erilaisia yleisö-, luento- ja yhdessäolotilaisuuksia. Puoluekokouksen järjestäminen siten ja sellaisissa tiloissa, joissa laajoilla jäsenjoukoilla olisi tilaisuus seurata kokousta paikan päällä, ei puoluekokouksen mielestä ole mahdollista. Mitä tulee puoluekokouksen avajais- ja päättäjäistilaisuuksiin on todettava, että puoluekokouksen pääjuhla on nimenomaan nähtävä suurena puoluekokouksen päättäjäistilaisuutena.

**106 SOSIALIDEMOKRAATTISEN
NUORISOTOIMINNAN EDISTÄMINEN**

Puoluekokous pitää toivottavana mahdollisimman monen nuoren liittymistä SNK:n jäseneksi mutta katsoo, että esityksessä mainitun sidonnaisjäsenyyden toteuttaminen on vastoin yhdistyslakia.

Jokaisella puolueeseen kuuluvalla jäsenellä ja jäsenyhdistyksellä on oikeus puoluekokousaloitteen tekoon. Edelliseen viitaten puoluekokous ei pidä mahdollisena, että rekisteröidylle keskusjärjestölle, jollainen SNK on, voidaan myöntää puoluekokousaloiteoikeus.

Puoluekokous pitää taloudellisten toimintaedellytysten parantamista SNK:n piirijärjestötasolla tarpeellisena. Esitetyn tukimaksun perinnästä päättänevät piirijärjestöt samalla tavalla kuin vuoden 1966 puoluekokouksen jälkeen on päätetty varhaisnuoriso toiminnan tukemisesta. Puoluekokous viittaa yhtenäisjäsenmaksua koskevaan kannanottoon.

Puoluekokous yhtyy esitykseen nuorisovuodesta.

107 OPISKELIJANUORISON ASEMA

Puoluekokous katsoo erittäin tärkeäksi sen työn, jota koululais- ja opiskelijanuorison piirissä suoritetaan. Sosialidemokraattisen liikkeen toiminnallisen työnjaon mukaisesti on käytännön toimenpiteiden suorittamisen katsottu kuuluvan Suomen Sosialidemokraattisen Opiskelijanuorison Keskusliitolle (SONK) ja Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusliitolle (SNK), joiden toimintaa puolue on käytettävissä olevien mahdollisuuksiensa puitteissa tukenut. Tältä perustalta on pyrittävä esityksessä mainittua toimintaa tekemään.

**108 POISTO PUOLUEEN
LIIKUNTAPOLHTTISESTA OHJELMASTA**

Puoluekokous toteaa, että kysymys liikunnasta ja työväen urheiluliikkeestä käsitellään sisäpoliittisessa julkilausumassa. Puolueen liikuntapoliittinen ohjelma on uudistettava tältä pohjalta.

**109 URHEILUJÄRJESTÖJEN
KATTO-ORGANISAATION LUOMINEN**

Puoluekokous viittaa esityksestä n:o 108 tehtyyn päätökseen.

110 TYÖVÄENLIIKKEEN YHTEISIIN VAPPUJUHLIIN

Puoluekokous valtuuttaa puoluetoimikunnan antamaan vappujuhlista vuosittain puoluejärjestöille ohjeet, joita laadittaessa otetaan huomioon kaikki tarpeelliset näkökohdat.

111 PUOLUEEN OSALLISTUMINEN SEURAKUNTAVAALEIHIN

Puoluekokous toteaa, että kirkko on merkittävä instituutio yhteiskunnassa. Siksi on myös sosialidemokraattien yhteiskunnallisten tavoitteiden ja toiminnan kannalta tärkeää tarkoin seurata, minkälaisella hallinnolla sen toimintaa ohjataan. Vasta viime vuosina on otettu ensi askeleita pyrkimyksessä seurakuntien hallinnon demokratisoimiseksi. Puoluekokous yhtyy vaatimukseen, että seurakuntavaaleissa hyväksyttäisiin vaaliliitoille poliittiset tunnukset ja edellyttää, että myös kirkon ylimmällä hallintoasteella toteutetaan demokratian edellyttämät vaatimukset.

112 PUOLUEOHJELMISTA JA KANNANOTOISTA TIEDOTTAMINEN PUOLUEEN JÄSENIÄ OLEVILLE VIRKA- JA LUOTTAMUSMIEHILLE

Puoluekokous pitää tärkeänä esityksessä mainittua virka- ja luottamusmiehiin kohdistuvan tiedotustoiminnan tehostamista. Puoluetoimikunnan hyväksymässä piirijärjestöjen jaostojen yhteisistä toimintaohjeista selviää, että tämänlaisen toiminnan suunnittelu piiriportaassa kuuluu erityisesti koulutus- ja tiedotusjaostojen tehtäväpiiriin. Myös kunnallisjärjestöjen tulisi omatoimisesti huolehtia siitä, että aloitteessa mainittua toimintaa tarpeelliseksi katsottavassa määrin järjestetään. Puoluetoimiston on omalta osaltaan valvottava, että uusien ohjelmien valmistuttua niistä tehokkaasti tiedotetaan puolueen jäsenille, erityisesti myös virka- ja luottamustehtävissä toimiville. Puoluekokous yhtyy myös esityksen siihen osaan, jossa kaikkia virka- ja luottamustehtävissä toimivia puolueen jäseniä kehoitetaan osallistumaan esityksessä mainittuihin tilaisuuksiin.

113 JÄSENKIRJA JÄLLEEN KÄYTTÖÖN

Puoluekokous toteaa, että nyt käytössä olevaa puolueen jäsenkirjaa ei ole muutettu muuten kuin jä-

senmaksujen merkintää koskevalta osalta. Uuden jäsenmaksun perintäjärjestelmän mukaan jäsenmaksut suoritetaan jäsenmaksujen keräilytilille, josta suorituksesta jäsen saa postisiirtokuitin, joka on todistena jäsenmaksun suorittamisesta. Näiden kuittien säilyttämistä varten jäsenkirjassa on muoviset kannet. Puolueosastojen mallisääntöjen puuttuminen jäsenkirjasta johtuu siitä, että puoluekokouksessa on käsiteltävänä myös puolueosastojen sääntöjen muutosesitys, minkä vuoksi säännöt painatetaan ja liitetään jäsenkirjaan puoluekokouksen jälkeen.

Jäsenkirjasta käy edelleen selville jäsenyyttä koskevat tiedot ja periaateohjelma. Myöhemmin liitteeksi tulevat puolueosaston mallisäännöt sekä tila puolueäänestystä koskeville merkinnöille. Puoluekokous ei yhdy esitykseen.

114 SDP:N LIITTYMINEN SUOMEN RAUHANPUOLUSTAJAT JÄRJESTÖÖN

Puoluekokous toteaa, että kyseistä asiaa on käsitelty sekä vuoden 1966 että vuoden 1972 puoluekokouksissa, jolloin puoluekokoukset ovat päättäneet, että Suomen Sosialidemokraattinen Puolue on jo itsestään rauhanjärjestö ja ohjelmansa mukaisesti toimii maailman rauhan puolesta.

Puoluekokous toteaa, että edellisten puoluekokousten päätökset pidetään voimassa ja kehottaa kaikkia puolueen jäseniä aktiiviseen työskentelyyn maailman rauhan puolesta sosialidemokraattisten periaatteiden mukaisesti.

115 NEUVOSTOLIITTOA KOSKEVAN TIETOUDEN JATKUVA TEHOSTAMINEN SDP:N JÄSENISTÖN KESKUUDESSA

Puoluekokous yhtyy esitykseen.

XII Säänfövafllokunta

116 SÄÄNTÖJEN MUUTOSESITYS

Erikseen painettuna.

117 PUOLUEEN SÄÄNTÖJEN MUUTOS

Puoluekokous toteaa, että aloitteessa esitetty "Ruotsalaisen Työväenliiton liittokokous ja liittoneuvoston kokous" on puoluekokoukselle esitetyssä aloitteessa huomioitu. Mitä tulee aloitteessa esitettyyn toiseen osaan on yhdistysrekisteriviranomaisten taholta ilmoitettu, että asia on Ruotsalaisen Työväenliiton liittokokouksen itsensä päätettävissä.

118 MUUTOS PUOLUEEN SÄÄNTÖIHIN

Puoluekokous toteaa, että esityksen hyväksyminen nostaisi puoluetoimikunnan varsinaisten jäsenten määrän nykyisestä 13 jäsenestä 19:ään. Puoluekokous ei pidä tarkoituksenmukaisena paisuttaa esityksen tarkoittamalla tavalla puoluetoimikunnan jäsenmäärää, vaan katsoo, että nykyinen työväenliikkeen perinteisiin nojautuva edustusjärjestelmä takaa maamme eri alueiden edustuksen ja mielipiteiden esille tulemisen puoluetoimikunnassa. Kokemus on myös osoittanut, että laajojen päätäntäkelinten kokoukset ovat kalliita ja aikaa vieviä. Edellä sanottuun viitaten puoluekokous päättää hylätä esityksen.

119 PUOLUEKOKOUKSEN EDUSTUSPERUSTEET

Puoluekokous toteaa, että esityksen hyväksyminen johtaisi puoluekokouksen valtuutettujen edustajien määrän huomattavaan lisäämiseen. Jo nykyisten sääntöjen mukaan saattaa puoluekokousedustajien lukumäärä nousta yli 400. Näin suuren kokouksen järjestäminen alkaa olla jo taloudellisesti mahdollisuuksien äärirajoilla yksistään maassamme olevien kokouspaikkojen ja majoitustilojen suhteen. Esityksen hyväksyminen ei myöskään lisäisi kansanvaltaa, koska nykyiselläänkin kaikilla puolueen jäsenillä on mahdollisuus vaikuttaa puoluekokousedustajien vaalissa. Esitys on myös täysin epädemokraattinen, koska se tällaisenaan merkitsisi sitä, että esim. Helsingin kunnallisjärjestö saisi vain yhden edustajan puoluekokoukseen eli saman verran kuin mikä pieni kunnallisjärjestö hyvänsä. Edellä sanottuun viitaten puoluekokous päättää hylätä esityksen.

120 PUOLUEÄÄNESTYKSEN TULOS SITOVAKSI EHDOKASASETTELUSSA

Puoluekokous viittaa sääntöuudistukseen.

**121 SOS.-DEM LEHDISTÖN TOIMITUKSELLISEN
HENKILÖKUNNAN VALINTA**

Puoluekokous viittaa sääntöuudistukseen.

122 MUUTOS KUNNALLISJÄRJESTÖN SÄÄNTÖIMN

Puoluekokous toteaa, että luottamustehtäviä jaettaessa on alueellinen oikeudenmukaisuus pyrittävä mahdollisuuksien mukaan toteuttamaan. Tämä ei kuitenkaan voi eikä saa olla ainoa näkökohta luottamustehtäviä jaettaessa. Jokaisessa erityistapauksessa on myös pyrittävä ottamaan huomioon ehdokkaiden henkilökohtainen soveltuvuus ja taito kyseessä olevan tehtävän hoitamiseen. Säännöissä määrättävään suhteellisuuteen ei ole syytä mennä, koska olosuhteet ja ongelmat koko sosialidemokraattista kenttää ajatellen ovat niin erilaiset. Puoluekokous päättää edellä olevaan viitaten hylätä esityksen.

**123 SONK:N HYVÄKSYMINEN PUOLUEEN
SISÄRJÄRJESTÖKSI**

Puoluekokous viittaa sääntöuudistukseen ja lisäksi sen yhteydessä hyväksyttyyn ponteen.

**124 MUUTOS KUNNALLISJÄRJESTÖN
SÄÄNTÖIHIN**

Puoluekokous toteaa, että matemaattisilla esimerkeillä voidaan päästä myöskin toisenlaiseen tulokseen, mikäli käytämme valintaperusteena täyttä kymmenlukua, nykyisten sääntöjen alkavan kymmenluvun asemesta:

yhdistys A jäseniä 120 — edustajistossa 6 jäsentä

muut yhdistykset:

yhdistys B jäseniä 30 — edustajistossa 1 jäsen
yhdistys C jäseniä 39 — edustajistossa 1 jäsen
yhdistys D jäseniä 39 — edustajistossa 1 jäsen
yhdistys E jäseniä 39 — edustajistossa 1 jäsen
yhdistys A jäseniä 129 — edustajistossa 6 jäsentä
muut yhd. jäseniä 156 — edustajistossa 4 jäsentä

Edellä olevaan esimerkkiin viitaten puoluekokous päättää hylätä esityksen.

125 MUUTOKSIA PUOLUEOSASTON SÄÄNTÖIMN

PuoluekoKous viittaa sääntöuudistukseen, jossa kyseinen sääntömuutos on puolueosaston puheenjohtajan kohdalta huomioitu. Sihteerin ja rahastonhoitajan kohdalta ei puoluekokous katso olevan aihetta muuttaa nykyistä käytäntöä.

126 MUUTOSEHDOTUS PUOLUEOSASTON SÄÄNTÖIHIN

Puoluekokous viittaa sääntöuudistukseen.

127 MUUTOS KUNNALLISPOLIITTISEEN OHJESÄÄNTÖÖN

Puoluekokous yhtyy periaatteessa esitykseen, mutta toteaa samalla, että kysymys on perimmältään siitä, miten saada julkinen hallinto ja sen virkakoneisto ottamaan huomioon asioiden poliittisen — ja järjestelmän kannalta epävirallisen — valmistelun edellytykset.

XIII Tabiisasiain valiokunta

128 PUOLUEEN JÄSENMAKSUT

Puoluekokous päättää, että

- puolueen jäsenmaksujen kannossa siirrytään vuoden 1976 alusta yhtenäisi äsenmaksuun, johon sisältyy perus-, kunnallis- ja piirijärjestön sekä puolueen jäsenmaksuosuus;
- yhtenäisj äsenmaksu on vuonna 1976 3,5 mk kuukaudessa, vuonna 1977 4,5 mk kuukaudessa ja vuonna 1978 5 mk kuukaudessa.
- puolueenuevosto määrittelee vuosittain etukäteen kullekin osapuolelle tulevan jäsenmaksuosuuden;
- kannettavaan yhtenäisj äsenmaksuun sisältyy myös varhaisnuoriso- ja nuorisotoiminnan tukimaksu, jonka puolueenuevosto määrittelee yhtenäisjäsenmaksun jaosta päättäessään.

Päättäessään yhtenäisj äsenmaksuun siirtymisestä puoluekokous edellyttää kuitenkin, että jäsenmaksuja vuosittain jaettaessa periaatteena on perus- ja

piirijärjestöjen sekä puolueen kolmijako, johon sisällytetään kunnallisjärjestön osuus kutakin osapuolta yhtäläisesti rasittaen.

Jäsenmaksun jakoperusteesta päätettäessä tulee lähtökohtana olla, etteivät eri osapuolten osuudet markkamääräisesti alene. Niin ikään puoluekokous päättää, että nuorisotuki on vähintään 2 markkaa vuodessa.

Samalla puoluekokous velvoittaa puoluetoimikunnan tutkimaan mahdollisuudet siirtyä tulojen mukaiseen jäsenmaksuun ja luomaan valmiuden tämän toteuttamiseen.

Lisäksi puoluekokous hyväksyy seuraavan ponnen:
"Jäsenmaksujen määräytyessä nyt yhtenäisjäsenmaksuksi veloitetaan puolueuuevosto yhdessä Naisten Keskusliiton kanssa esittämään, että naisniirit yhtenäistäisivät jäsenmaksunsa ja että ne sisällytettäisiin puolueen yhtenäis jäsenmaksuun samalla tavalla kuin siihen nyt sisältyy nuorten osuus."

129 PALKALLISIIN VIRKOIHIIN NIMITETYILTÄ ERILLINEN PUOLUEVERO

Puoluekokous toteaa, että esitetynlainen asia olisi hoidettavissa piiri- ja kunnallisjärjestötasolla vain vapaaehtoisin järjestelyin, jonka vuoksi asia ei anna aiheutta puoluekokouspäätöksentekoon.

130 KOULULAIS- JA OPISKELIJAAVALIEN TUKEMISEN TEHOSTAMINEN

Puoluekokous viittaa jäsenmaksuja koskevaan päätökseen.

XIV Menettelytapavaliokunta

131 SISÄPOLIITTINEN JULKILAUSUMA

Erikseen liitteenä.

132 ESITYS SDP:N YLEISPOLIITTISEKSI KANNANOTOKSI

Puoluekokous viittaa päätökseen n:o 131 sisäpoliittinen julkilausuma.

133 KOKONAISVALTAINEN POLIITTINEN SUUNNITTELU

Puoluekokous viittaa päätökseen ohjelmatyön tavoitteista ja sisäpoliittisesta julkilausumasta.

134 TYÖVÄENPUOLUEIDEN YHTEISTYÖ JA YHTEISTYÖN AINEELLINEN SISÄLTÖ

Puoluekokous toteaa, että esityksessä mainitut asiat on otettu huomioon sisäpoliittisessa julkilausumassa sekä ulkopoliittisessa asiakirjassa.

Valinnat

1 PUHEENJOHTAJAT

Puolueen puheenjohtajaksi puoluekokous valitsee yksimielisesti Kalevi Sorsan.
Puolueen I varapuheenjohtajaksi puoluekokous valitsee yksimielisesti Veikko Helteen.
Puolueen II varapuheenjohtajaksi puoluekokous valitsee äänestyksen jälkeen Pirkko Työläjärven 281:11a äänellä.

2 PUOLUESIHTTEERI

Puolueen puoluesihtteriksi puoluekokous valitsee yksimielisesti Ulf Sundqvistin.

3 PUOLUETOIMIKUNTA

Puoluekokous valitsee äänestyksen jälkeen puolue-toimikunnan varsinaisiksi jäseniksi seuraavat:

Rafael Paasio	343 ääntä
Matti Ahde	326 ääntä
Pentti Sahi	317 ääntä
Sulo Penttilä	309 ääntä
Pekka Paavola	267 ääntä
Leo Kari	265 ääntä
Jaakko Hyvönen	247 ääntä
Uki Voutilainen	245 ääntä

Ruotsalaisen Työväenliiton edustajaksi puoluetoimikuntaan valittiin yksimielisesti Lars Lindeman.

Puoluetoimikunnan varajäseniksi puoluekokous valitsee yksimielisesti seuraavat:

Reino Tuomi
Antti Pohjonen
Uolevi Kaukovaara
Erkki Liikanen
Kalevi Pärnänen

4 PUOLUENEUVOSTO

Puoluekokous valitsee puolueeneuvoston puheenjohtajaksi yksimielisesti Johannes Koikkalaisen. Puolueeneuvoston I varapuheenjohtajaksi puoluekokous valitsee yksimielisesti Risto Tainion. Puolueeneuvoston II varapuheenjohtajaksi puoluekokous valitsee yksimielisesti Mikko Pekkosen. Puolueeneuvoston kokoonpano erikseen liitteenä.

5 TILINTARKASTAJAT

Puoluekokous valitsee yksimielisesti puolueen tilintarkastajiksi Visa Kiven HTM, Anssi Kärkisen varatuomari ja Ilmari Lavonsalon HTM sekä heidän varamiehikseen Kalevi Koskivirran HTM ja Pentti Laaksosen pankinjohtaja.

Erityispunne!

1 MAATALOUSPOLIITTINEN

Puoluekokous pitää tärkeänä toimintaa maa- ja metsätalouden kehittämiseksi ja pienviljelijäväestön hyväksi. Puolueen maaseutuvaltuuskunnan organisatiota on tehostettava ja tässä yhteydessä selvitettävä toimitsijakysymys. Maatalouspoliittista ja metsäpoliittista ohjelmatyötä on jatkettava täsmentäen tavoitteita erilliskysymyksissä.

2 TEOLLISUUSPOLIITTINEN

Puoluekokous suosittelee puoluetoimikunnalle, että se tutkii tarkemmin ja selvittää yritysten tilintarkastuksen laajentamista yrityksen hyödyllisyyden arvioinniksi.

TYÖELÄMÄN UUDISTAMINEN

Puoluekokous toteaa, että työelämän uudistamisohjelman toteuttamisen tulisi tapahtua määrätietoisesti yhteisymmärryksessä ammattiyhdistysliikkeen kanssa.

KULTTUURI- JA KOULUPOLIITTINEN

- I Puoluekokous toteaa, että työväestön kulttuuri-toimintojen parhaimmat edellytykset toimitilojen osalta luodaan työväentaloilla. Viime vuosina on taloudellisten edellytysten puuttumisen vuoksi useita työväentaloja jouduttu hävittämään. Puoluekokous kehottaa puoluetoimikuntaa mitä pikimmin tutkimaan ne mahdollisuudet, millä yhteiskunnan tuen turvin voidaan taata vielä jäljellä olevien työväentalojen olemassa olo. Täten varmistetaan työväestön luovan kulttuuritoiminnan edistyminen ja kehittyminen.
- II Teatteritaiteen kehittäminen on turvattava järjestämällä mm. maan ainoalle ammatilliselle työväen näyttämölle Tampereen Työväen Teatterille sen asemaa ja merkitystä vastaavat toimintaolosuhteet. Työväenliikkeen näkemyksen täysipainoinen esille tulo teatterista ja sen hallinnosta myös vastaisuudessa on turvattava.
- III Puoluekokous velvoittaa puoluetoimikunnan laatimaan koulutuspoliittisesta ohjelmasta sen keskeiset ajatukset käsittävä yleistajuinen esittely.

OSUUSKAUPPAPOLIITTINEN

Puoluekokous toteaa, että Sosialidemokraattinen Puolue toimii yhteiskuntaelämän kansanvaltaistamiseksi tavoitteenaan tasa-arvon lisääminen. Eräs osa tätä toimintaa on työväenliikkeen suorassa omistuksessa olevan osuustoiminnallisen ja muun yritystoiminnan kehittäminen.

Puoluekokous pitää tärkeänä, että puolueen jäsenet antavat tukensa työväenliikkeen oman yritystoiminnan kehittämiseksi ja asettavat omia ratkaisuja tehdessään työväenliikkeen yritykset etusijalle sekä kiinnittävät erityistä huomiota puolueen ja työväenliikkeen omien yritysten väliseen yhteistoimintaan sekä sosialidemokraattien toimintaan näissä laitoksissa.

6 PRESIDENTTIKYSYMYS

Puoluekokous toteaa tyydytyksellä, että viime kokouksen linjoittama suunta presidenttikysymyksessä on toteutunut, kun puolue on myötävaikuttanut tohtori Urho Kekkosen toimikauden jatkoon.

Tulevallakin puoluekokouskaudella on presidenttikysymys ratkaistava. Ottaen huomioon asian merkityksen eri ryhmien välisen poliittisen yhteistyön kannalta olisi eduksi, että presidenttikysymyksestä voitaisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa saavuttaa yhteisymmärrys. Sosialidemokraattinen Puolue katsoo, että presidentin vaali olisi toimitettava normaalilla tavalla valtiosäännön mukaisesti. Kun Suomen presidentti keskeisen sisäpoliittisen asemansa ohella johtaa maan ulkopoliitiikkaa, on henkilövalinnassa päädytty ratkaisuun, joka mahdollistaa sisäisen yhteiskunnallisen uudistustyön ja menestyskellisen ulkopoliittikkamme jatkumisen. Näillä perusteilla Sosialidemokraattinen Puolue asettaa uudelleen ehdokkaakseen nykyisen tasavallan presidentin, tohtori Urho Kekkosen.

Kannanotot

1 EUROOPAN TURVALLISUUS- JA YHTEISTYÖKONFERENSSI

Socialidemokraattisen Puolueen puoluekokous tervehtii tyydytyksellä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin toisen vaiheen työssä saavutettua edistystä. Sen ansiosta konferenssin kolmas vaihe voidaan järjestää huipputasolla jo keskikesällä. ETYK:n päätösasiakirja tulee olemaan tärkeä virsitanpylväs jännityksen lieventymiskehityksessä ja turvallisen, yhteistyövalmiin Euroopan luomisessa. Konferenssin jatkotoimenpiteillä on varmistettava myönteisen kehityksen jatkuminen.

Puoluekokous arvostaa suuresti sitä työtä, jota presidentti Kekkonen ja Suomen hallitus ovat tehneet ETYK:n hyväksi. SDP tukee noudatetun politiikan jatkamista todeten, että Suomen aktiivinen ja rauhantahtoinen puolueettomuuspolitiikka on osaltaan edistänyt ETYK:n tavoitteiden saavuttamista.

2 PORTUGALI

Sosialidemokraattinen Puolue toteaa tyydytyksellä toimenpiteet, joihin Portugalissa on ryhdytty fasis-tisen hallituksen kumoamisen jälkeen kansanvallan toteuttamiseksi, taloudellisen jälkeenjääneisyyden poistamiseksi ja siirtomaavallan purkamiseksi. Näil-lä toimenpiteillä voidaan poistaa vanhasta järjestel-mästä johtuvia taloudellisia ja yhteiskunnallisia epä-kohtia. SDP toteaa kuitenkin huolestuneena sen, että taantumukselliset voimat ovat ryhtyneet käyttämään hyväkseen Portugalin työväenliikkeen sisäisiä eri-mielisyyksiä, mikä saattaa vaarantaa Portugalin de-mokraattisen kehityksen.

Tarvittavat uudistukset voidaan toteuttaa edullisim-min työväenliikkeen ja Asevoimien liikkeen yhteis-työllä. Asevoimien liikkeellä on yhteiskunnallisen muutostyön tässä vaiheessa merkittävä rooli demo-kraattisen kehityksen tukemisessa. Tinkimättömänä tavoitteena on pidettävä parlamentaarisen kansan-vallan toteuttamista siten, että valta jakautuu puo-lueiden vapaissa vaaleissa saaman kannatuksen mu-kaisesti. Kansanvaltaisia periaatteita on sovelletta-va myös kunnallisessa elämässä, ammattiyhdistys-liikkeessä ja tiedonvälityksessä.

SDP antaa täyden tukensa Portugalin Sosialistiselle Puolueelle sen taistelussa kansanvallan ja sosialis-min puolesta. SDP näkee Portugalissa myönteisenä sellaisen kehityksen, joka takaa vasemmistopuoluei-den yhteistyön ottaen huomioon puolueiden ideologi-sen ja järjestöllisen itsenäisyyden. Tämä edellyttää myös, että vältetään toisten puolueiden syrjintää ja räikeätä arvostelua. Tällaisella politiikalla on myön-teinen merkitys kehitykseen sekä Portugalin sisällä että kansainvälisesti.

Ohjelmat

Puoluekokous hyväksyi seuraavat ohjelmat:

- osuuskauppapoliittinen ohjelma
- maatalouspoliittinen ohjelma
- teollisuuspoliittinen ohjelma
- työelämän uudistamisohjelma
- koulutuspoliittinen ohjelma

Saannot

Puoluekokous hyväksyi puolueen säännöt.
Erikseen painettuna.

Liitteet

- Puolueneuvoston kokoonpano
- Puolueen ohjelmatyön tavoitteet
- Sisäpoliittinen julkilausuma
- Ulkopoliittinen asiakirja

SOS.DEM. PUOLUENEUVOSTO

Puheenjohtaja
I varapuheenjohtaj
II varapuheenjohtaj

Johannes Koikkalainen
Risto Tainio
Mikko Pekkonen

Helsingin piiri

Aalto, Veikko
Vuorela, Sirkka
Salo, Arvo
Korpinen, Pekka
Häsä, Esko
var.

Sorsa, Toivo
Eerola, Elli
Nurmi, Outi
Halonen, Tarja
Riutta, Reino

Uudenmaan piiri

Welling, Osmo
Järvinen, Sven-Erik
Kauppinen, Tauno
Väyrynen, Kirsti
Peltonen, Heikki
Mellin, Lars
Palonen, Lauri
var.

Ruukki, Kaija
Jämsen, Erkki
Haapanen, Eino
Palenius, Ossi
Haulivuori, Kaisla
Vuorinen, Kalle
Kaasinen, Paavo

Varsinais-Suomen piiri

Lundman, Reijo
Tamminen, Jukka
Tuominen, Väinö
Kärppä, Unto
Lahoniitty, Armas
var.
Lahti, Pentti
Kanninen, Martti
Siren, Jukka
Rönholm, Mikko
Rinne, Veikko

Satakunnan piiri

Hahlman, Aino
Salo, Reijo
Salo, Matti
Jokinen, Raimo
Sulankivi, Rainer
var.

Hurttila, Raimo
Teikari, Kalevi
Kuromaa, Reino
Koskinen, Antti
Lautasalo, Onni

Etelä-Hämeen piiri

Aattela, Kalervo
Sund, Veikko
Siren, Helge
Tiira, Jussi
Huttunen, Tuomo
Lyytinen, Arvi
var.
Virtanen, Jaakko
Luoma, Lasse
Kiuru, Olavi
Jylhä, Veikko
Suvela, Lilja
Koskinen, Eino

Pohjois-Hämeen piiri

Viheriäranta, Joel
Veilahti, Veikko O.
Lamminen, Irma
Säynäväjärvi, Mauri
Lindroos, Reijo
var.
Hyvönen, Matti
Heinola, Eino
Kytöniemi, Anneli
Sipilä, Arvo
Myllymäki, Aira

Kymen piiri

Vanhanen, Rauno
Oksanen, Sirkka-Liisa
Beiofi, Martti
Tuominen, Risto
Helminen, Olli
Inkiläinen, Matti
Piispa, Kerttu

var.

Linden, Reijo
Heiminen, Heikki
Leskinen, Alvar
Lappalainen, Matti
Knapas, Marja-Liisa
Kähärä, Pekka
Arasto, Viljo

Mikkelin piiri

Raunio, Eero
Nieminen, Kauko
Ruokoiainen, Väinö

var.

Wasten, Eino
Kilpeläinen, Pirkko-Sisko
Airas, Aaro

Kuopion piiri

Tyrväinen, Pentti
Taskinen, Kustaa

var.

Leskinen, Eero
Moilanen, Erkki

Pohjois-Karjalan piiri

Soininen, Pekka
Vatanen, Erkki
Puhakka, Matti

var.

Leino, Marja
Päivinen, Raimo
Salomäki, Klaus

Keski-Suomen piiri

Ihalainen, Esko
Halonen, Veikko
Pelkonen, Erkki
Koskinen, Veikko

var.

Hokkanen, Maila
PiLovaara, Kauko
Pirkkalainen, Ossi
Toimunen, Elsa

Vaasan piiri

Mäkynen, Lauri
Peraia, Esko
HietaKangas, Äke

var.

Viinanen, Tauno
Hakaia, Pekka
Korpi, Pentti

Oulun piiri

Kallunki, Heimo
Ojakangas, Anna
Väisänen, Matti

var.

Kymäläinen, Juhani
Hyvönen, Pertti
Tuohimaa, Hellevi

Lapin piiri

Ojala, Esko J.
Mommo, Martti

var.

Uksila, Heino
Ylipaavainiemi, Erkki

Ruotsalainen Työväenliitto

Still, Hugo
Laxen, Marianne

var.

Wallenius, Kaj
Bärlund, Helge

PUOLUEEN OHJELMATYÖN TAVOITTEET

Sosialidemokraattisen Puolueen periaateohjelma vuodelta 1952 muodostaa edelleen käyttökelpoisen perustan yhteiskunnan käytännölliseen uudistamiseen tähtääville ohjelmille. Sosialidemokratian ideologisten lähtökohtien uudelleen arviointiin ei ole aihetta. Ideologisen ja ohjelmallisen keskustelun tulee kohdistua periaateohjelman soveltamiseen yhteiskunnan nykyisessä kehitysvaiheessa. Yhteiskuntapolitiittisen suunnittelun merkitykseen SDP:n ohjelmallisten tavoitteiden toteuttamiseksi on kiinnitettävä erityistä huomiota ja pyrittävä parantamaan sen toimintaedellytyksiä.

Määrätietoinen poliittinen ohjelmointi on välttämätöntä kehityksen ohjaamiseksi demokratian ja sosialismin periaatteiden mukaisesti. Puolueen ohjelmatyössä on viime vuosina suoritettu laaja yhteiskunnan kartoitustyö ja laadittu erityisohjelmat yhteiskuntapolitiikan eri aloille. Ohjelmat ovat vaikuttaneet voimakkaasti suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen.

Ohjelmatyötä jatkettaessa on kiinnitettävä huomiota erityisesti ohjelmista muodostuvaan kokonaiskuvaan. Yhteiskunnallista kehitystä on tarkasteltava kehittyneiden kapitalististen maiden yleisen kehityksen valossa. Nykyisessä kansainvälisen talousjärjestelmän murrosvaiheessa keskinäinen riippuvuus lisääntyy entisestään ja muutokset heijastuvat herkästi myös Suomen yhteiskunnalliseen kehitykseen. Ohjelmatyössä on selvitettävä näitä vaikutussuhteita.

Ajankohdan keskeisimpiä ongelmia, joihin ohjelmatyössä on etsittävä vastauksia, ovat mm. seuraavat kysymykset:

- taloudellisen kasvupolitiikan tulevaisuus erilaisten rajoittavien tekijöiden valossa;
- suunnitelmatalouden tarve ja sosialistisen talouspolitiikan tavoitteet;
- ns. hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuus, verotuksen ja tasa-arvoon tähtäävän tulonjaon ongelmat;
- tieteen ja teknologian merkitys yhteiskunnallisissa muutoksessa;
- demokratian laajentaminen työelämässä ja hallinnossa;
- tasapainoinen alueellinen kehitys;
- Suomen sopeutuminen kansainväliseen taloudelliseen yhteistyöhön;
- Suomen panos kansainvälisten kehitysongelmien ratkaisemisessa.

On ilmeistä, että puolueen nykyiset erityisohjelmat antavat vain osittaisia vastauksia edellä mainittuihin kysymyk-

siin. Ne sijoittuvat ikään kuin periaateohjelman ja erityisohjelmien välimaastoon. Niitä on myös tarkasteltava pitemmän aikavälin puitteissa kuin erityisohjelmia.

Ohjelmatyössä olisi suoritettava yhteenveto voimassa olevista erityisohjelmista ja sen pohjalta laadittava pitkän tähtäyksen tavoitteita käsittelevä ohjelma-asiakirja. Sen tulisi tarkastella linjaa ja strategiaa 10—15 vuoden tähtäyksellä.

Erityisohjelmien laatiminen yhteiskuntapolitiikan tärkeimpiä alueita varten on edelleen välttämätöntä. Vastaisuudessa olisi pyrittävä yhtenäistämään ohjelmia teknisesti. Ohjelmien tulee olla 1—2 vaalikauden tavoiteohjelmia. Niiden ei tule sisältää periaateohjelman tulkintaa tai muita laajoja periaatteellisia tarkasteluja.

Puoluekokoukselle esitettävien ohjelmien järjestökäsiuule tulee varata riittävästi aikaa. Tarvittaessa ohjelmia ja niiden tarkistuksia voidaan käsitellä puolueuueuostossa.

Ohjelmatyön organisaatiosta ja kokoonpanosta päättää puolueuueimikunta, jonka apuelimiä työryhmat ovat.

Puoluekokous päättää seuraavista toimenpiteistä:

- puolueuueimikunta suorittaa yhteeuvedon voimassa olevista erityisohjelmista;
- puolueuueimikunta laatii Sosialidemokraattisen Puolueen ohjelmallisia suuntaviioja 10—15 vuoden tähtäyksellä käsittelevän asiakirjan, joka esitetään 31. puoluekokoukselle. Asiakirjaluonnos alistetaan järjestökäsitteelyyn;
- puolueen ohjelmatyötä kehitetään ja toteutumista seurataan puolueuueimikunnan toimesta.

SISÄPOLIITTINEN JULKILAUSUMA

Socialidemokraattinen Puolue pyrkii työläisten, pienuiljijäin ja henkisen työn tekijäin taluodellista, yhteiskunnallista ja sivistyksellistä asemaa parantamalla sekä valtio-, talous- ja yhteiskuntajärjestelmää kehittämällä luomaan maahamme turvallisen ja elinkykyisen sosiaalisesti oikeudenmukaisen yhteiskunnan.

Socialidemokratian päämääränä on socialistinen yhteiskunta, jossa vallitsee ihmisten välinen tasa-aruo. Uutta yhteiskuntaa on rakennettava määrätietoisesti asteittain tapahtuvin uudistuksin, joita toteutetaan sitä mukaa, kun kansan enemmistö ne hyväksyy.

Sosialidemokratia on kansanliike kansanvallan puolesta. Kansanvalta on yhteiskunnallisen uudistustyön tavoite ja väline. Sitä on kehitettävä ja puolustettava kaikkia hyökyäksiä vastaan.

Sosialidemokratian voimalla on jo tähän asti toteutettu monia uudistuksia, joilla on lisätty turvallisuutta ja hyvinvointia. Nämä uudistukset ovat uuden yhteiskunnan arvokkaita rakennusosia. Yhteiskuntajärjestelmä perustuu kuitenkin edelleen yksityiseen voitontavoitteluun. Kapitalismi synnyttää jatkuvasti uusia ongelmia ja ylläpitää turvatomuutta.

Nykyinen taloudellinen lama koko kapitalistisessa maailmassa osoittaa vastaansanomattomasti, että markkinatalous ei enää kykene tyydyttävästi ohjaamaan talouselämän kulkua eikä laajentamaan sen pohjaa kehitysedellytyksiä vastaavalla tavalla. Suomen kansantalous on osoittautunut erityisen herkäksi markkinatalouden suhdannevaihteluille. Jälleen on uhkaamassa joukkotyöttömyyden vaara, vaikka Suomessa on edellytykset aikaansaada tasainen ja turvallinen kehitys.

Hyvinvoinnin tasapainoisen kasvun turvaaminen edellyttää, että taloudellista kansanvaltaa laajennetaan. Yhteiskunnan on vastuun lisäksi saatava myös valtaa suunnitella ja ohjata taloudellista kehitystä. Vain siten voidaan torjua ennalta lamat ja kriisit.

Kansanvaltaisen taloudellisen suunnittelun keskeisiä keinoja ovat pääomavirtojen tehokas ohjaus, valtion yritystoiminnan ja osuustoiminnallisen tuotannon voimakas laajentaminen, yksityisen yritystoiminnan ohjaus, aktiivinen työvoima- ja aluepolitiikka sekä ulkomaankaupan sääntely. Elinkeinoelämän aloja ja yrityksiä on siirrettävä yhteiskunnan omistukseen ja hallintaan, sikäli kuin se on tarkoituksenmukaista työn ja pääoman välisen ristiriidan poistamiseksi, omistussuhteista johtuvien epäoikeudenmukaisuuksien hävittämiseksi tai edellytysten luomiseksi sosialistiselle suunnitelmataloudelle.

Nykyisen kapitalismin luonteeseen kuuluu, että vastuu lamakauden ongelmista siirretään yhteiskunnalle. Yhteiskunnan mahdollisuudet ohjata taloudellista kehitystä ovat lisääntyneet, mutta taloudellinen päättävävalta on edelleen ratkaisevasti harvainvaltaisen suurpääoman käsissä, jonka etuoikeuksia lainsäädäntö suojaa.

Monet kansan enemmistön tahdon mukaiset uudistukset kilpistyvät ennen muuta perustuslain taloudellisia etuoikeuksia suojaaviin säädöksiin. Siksi perustuslakia on uudistettava siten, että enemmistön tahto voi toteutua. Jul-

kisen hallinnon demokraattisuuden vahvistamiseksi on vahvistettava hallintokoneiston parlamentaarista valvontaa. Kansan valitsemasta eduskunnasta on kehitettävä keskeinen valtioelin, jonka rinnalla ei ole muita sen kanssa kilpailevia valtioelimiä.

Demokratia on ulotettava kaikille yhteiskuntaelämän alueille. Työelämässä on työntekijäin ja heidän järjestöjensä saatava osallistua kaikilla tasoilla päätöksentekoon työpaikan olosuhteista, työn järjestämisestä ja yrityksen kokonaistoiminnasta. Nämä työntekijän oikeudet ovat oleellinen ja välttämätön osa kansanvaltaisen sosialistisen yhteiskunnan perustaa.

Energian ja raaka-aineiden hintakehitys hidastaa taloudellista kasvua Suomessa. Kasvun ylläpitäminen on kuitenkin välttämätöntä yhteiskunnallisen uudistuspolitiikan turvaamiseksi. Uudistukset on vain entistä tarkemmin suunniteltava, sopeutettava kansantalouden mahdollisuuksiin ja etuudet entistä määrätietoisemmin suunnattava niille, jotka todella ovat niiden tarpeessa. Uudistusten rahoittamiseksi välttämätön verotus on suoritettava kohtuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Koulutus- ja terveydenhuoltojärjestelmän kehittämistä on jatkettava. Eläke- ja muuta sosiaaliturvaa on parannettava. Kaikille on turvattava kohtuuhintainen asunto. Kansalaisten tasa-arvoisia mahdollisuuksia liikunnan harjoittamiseen ja terveitä elämäntapoja on edistettävä.

Tulopolitiikassa on jatkettava solidaarista ja tuloerojen kaventamiseen tähtäävää linjaa. Pääomatulot on saatava tulopolitiikan piiriin. Miesten ja naisten tasa-arvon toteuttamisen keskeinen tavoite, samapalkkaisuus, on toteutettava.

Ihmisen elinympäristön suojeleminen ja kehittäminen edellyttää hallittua kasvupolitiikkaa. Maan, vesien ja muiden voimavarojen käyttöä on suunniteltava tehokkaasti valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Tavoitteena on pidettävä sellaisen ihmisyhteisön kehittämistä, jossa erilaiset toiminnot sopeutuvat tasapainoisesti toisiinsa ja eri yhteiskunta- ja ikäryhmät ovat tasaveroisessa asemassa ja hedelmällisessä vuorovaikutuksessa keskenään.

x x x

Sosialidemokraattinen Puolue asettaa lähivuosien uudistuspolitiikalle seuraavat tavoitteet:

- 1- Talouspolitiikan päätavoitteeksi on asetettava täystyöllisyyden ylläpitäminen, tulonjaon tasoittaminen, vakaa

hintataso sekä ulkomaankaupan tasapaino. Näiden tavoitteiden rinnakkainen toteuttaminen edellyttää elinkeinoelämän entistä kansanvaltaisempaa ja suunnitelmallisempaa kehittämistä. Maamme elinkeinorakennetta on monipuolistettava tehokkaalla rakennepolitiikalla, jossa teollisuus-, työvoima- ja aluepoliittiset toimenpiteet vaikuttavat samansuuntaisesti.

Yhteiskunnallisten palvelujen tarjontaa ja laatua on parannettava jatkuvasti kansalaisten sosiaalisen turvallisuuden lisäämiseksi ja tasa-arvon toteuttamiseksi. Palvelujen ja työympäristön kehittämisellä on keskeinen osuus pyrittäessä luomaan edellytykset työvoiman siirtymiselle tuottaville ja reaaliansiot parhaiten takaaville aloille.

Tuottavien alojen kehittymiselle välttämätön työvoima on turvattava edistämällä liikkuvuutta heikosti tuottavilta aloilta. Samanaikaisesti on edistettävä pääoman liikkuvuutta työvoiman luo. Työvoiman maastamuuton ehkäisemiseksi on kiinnitettävä huomiota palkkaus-, asunto- ja työsuhteyksymyksiin. Ulkomaisen siirtotyövoiman hankintaan on suhtauduttava kielteisesti.

Julkista taloutta on myös entistä tehokkaammin käytettävä rakennepolitiikan ohjauksessa. Enercian tuotanto on siirrettävä kokonaisuudessaan yhteiskunnan tehtäväksi. Luonnonvarojen käyttöä on suunniteltava tehokkaasti yhteiskunnan toimesta. Valtion teollisuutta ja valtion yritystoiminnan hallintoa on voimakkaasti kehitettävä. On laadittava valtion teollisuuspoliittinen ohjelma.

Tuottavien alojen kehittämiseksi on myös yksityisen sektorin investointeja ohjattava entistä suunnitelmallisemmin. Liikepankit ja vakuutuslaitokset säätiöineen on saatettava yhteiskunnan hallintaan. Työeläkevarojen hallinto on saatettava kansanvaltaiselle pohjalle. Postinankin asemaa on vahvistettava ja investointirahastosta on kehitettävä investointipankki. Suomen Pankin asemaa on selvitettävä silmällä pitäen hallituksen vaikutusvallan lisäämistä pankin toiminnassa. Lainsäädäntöä on kehitettävä siten, että valtiovalta saa nvkivistä monipuolisemmat välineet ja valtuudet tarvittaessa täydelliseen hintasulkuun asti hintojen ja maksujen kurissa pitämiseksi. Erityisesti elintarvikkeiden hintojen ja asumiskustannusten sääntely ja valvonta on välttämätöntä pienituloisten ja suuriperheisten elintason turvaamiseksi. Hintavalvontaa on tehostettava tiukentamalla hinta-asetusta ja kehittämällä elinkeinohallituksen toimintaa. Myös valuutta- ja rahapolitiikan on tuettava vakaata hintatasoa.

Maataloutta kehittämällä tulee varmistaa jatkuva kottuhintaiten elintarvikkeiden saanti kotimaan kuttukseen. Maatalouden palveluksessa olevien elintason nostamiseksi ja maatalouden sisäisten ja alueellisten tuloerojen tasoittamiseksi maatalouden sisäisten ja alueellisten tuloerojen tasoittamiseksi maataloustuotanto kokonaisuudessaan on saatava toimimaan tehokkaasti. On luotava kansantaloudellisesti tarkoituksellisen mukainen rahoitusjärjestelmä maatalouden ulkoista ja sisäistä rationalisointia varten. Suunnitelmallisuutta ja sopimustuotantojärjesteimiä on kehitettävä voimakkaasti.

Maatalouden sisäisiä ja alueellisia tuloeroja on tasattava ensisijaisesti maatalouden sisäisillä tulonsiirroilla. Osa-aikaviljelijöiden tasa-arvoinen asema muun maatalousväestön rinnalla on turvattava lainsäädännöllä.

Metsätalous on uudistettava siten, että sitä voidaan harjoittaa kansanvaltaisesti ja suunnitelmallisesti puuntuotantoa kohottaen. Myös metsien muut kuin puuntuotannolliset käyttömuodot on otettava tasapainoisesti huomioon metsien hoidossa ja käytössä. Metsätyöntekijöiden toimeentulon ja turvallisuuden kannalta on tärkeätä, että he voivat metsätaloussuunnitelmiin nojautuen suunnitella työnsä pitkällä tähtäyksellä. Valtion apu metsänparannus- ja metsänhoitotoihin on suunnattava tarveharkintaisesti siten, että pienviljelijät pääsevät siitä nykyistä paremmin osallisiksi. Metsäteollisuudelta ja muilta suurmetsänomistajilta on vaadittava lisääntyvää panosta puuntuotannon kohottamisessa.

2. Verouudistusta on jatkettava siten, että verotus kohdistuu nykyistä oikeudenmukaisemmin eri veronmaksajaryhmien kesken. Erillisvero tusta toteutettaessa on huolehdittava pienituloisten palkansaajien ja muiden vähävaraisten eduista. Ennakkoperintäjärjestelmää on uudistettava siten, että ennakot mahdollisimman tarkasti vastaavat lopullista veroa.

Toimenpiteitä verorikollisuuden torjumiseksi on tehostettava. Elinkeinoverotus on uudistettava kiireellisesti siten, että yritysten perusteettomat veroedut ja verotuksellakeinottelumahdollisuudet poistetaan. Maan ansiottoman arvonnousun verotus on toteutettava sekä verotettava pääomatuloja ja suuria omaisuuksia nykyistä voimakkaammin. Maa- ja metsätalouden verotus on saatettava todellisiin tuloihin perustuvaksi. Kunnallisverotukseen kohdistuvaa painetta on pyritävä keventämään.

3. Asuntopolitiikassa on turvattava asuntojen tasainen ja

riittävä tuotanto, kohtuullinen hintataso, mahdollisuus pienituloisillekin turvattuun asuntoon sekä parannettava asuntojen laatua. Asuntotuotantoa on ohjattava sinne, missä asunnontarve on suurin. Asuntotuotannon suhdannevaihtelujen tasoittamiseksi ja ensisijaislainoituksen turvaamiseksi on luotava valtion, vakuutus- ja rahalaitosten lakisääteinen neuvottelu- ja sopimusjärjestelmä, ja mikäli tämä ei osoittaudu riittäväksi, on perustettava valtion asuntopankki. Valtion osalainoitaman ja erityisesti valtion hintavalvonnan alaisen tuotannon osuutta on voimakkaasti lisättävä. Rakennusaine- ja tarviketeollisuuden hintoja on valvottava tehokkaasti. Valtion on ryhdyttävä harjoittamaan omaa rakennusaineteollisuutta ja tutkittava mahdollisuudet valtion rakennusyhtiön perustamiseksi. Työväenliikkeen rakennusteollisuutta ja rakennuttajatoimintaa on voimakkaasti kehitettävä kansanvaltaisena vaihtoehtona yksityiselle rakennustuotannolle.

Pienituloisten asumiskustannuksia on alennettava kehittämällä lainoitus- ja asuntotukijärjestelmää siten, että erityisesti pääomamenojen osuutta saadaan vähennetvksi mm. laina-aikoja alentamalla. Asumistuki on ulotettava kaikkiin tuen tarpeessa oleviin. Pienituloisten oman asunnon saanti on turvattava 5 prosentin käteisosuudella ja alentamalla ensimmäisten vuosien lainakustannuksia. Vuokralaisten, erityisesti alivuokralaisten ja työsuhdeasunnoissa asuvien, asumisturvallisuutta on parannettava. Asukasdemokratiaa on kehitettävä.

Maan omistuksella keinottelu on pysyvästi estettävä. Lunastusta koskevat säännökset on uudistettava siten, että maan ansiotason arvonnousu saadaan pidätetyksi yhteiskunnalle. Kunnille on myös annettava riittävän laaja etuosto-oikeus kiinteistön kaupoissa.

Asuntopoliittiset tavoitteet on saatettava valtakunnallisen asunto-ohjelman muotoon sekä kehitettävä asuntopoliittista lainsäädäntöä.

4. Tasapainoinen alueellinen kehitys edellyttää tuotannon, asuntojen ja palvelujen sijoittumisen välitöntä ohjaamista yhteiskunnan toimesta. Aluepolitiikan tulee kattaa koko maa ja perustua yhteiskuntapolitiikan kaikki lohkot käsittävään suunnitteluun. Tällöin tulee ottaa huomioon kansantalouden kokonaiskehityksen tarjoamat mahdollisuudet sekä eri alueilla asuvan väestön mielipiteet.

Alueellisissa kehittämissuunnitelmissa on käsiteltävä

väestön elinolosuhteiden parantamismahdollisuuksia myös paikkakuntakohtaisesti.

On luotava koko maan kattava sijoittumislupajärjestelmä, jonka avulla yrityksen perustamis- ja laajenusinvestoinnit voidaan ohjata suunnitelmallisesti yhteiskunnan etuja vastaavalla tavalla. Sijainninohjaukseen liittyy myös harkinnanvarainen aluepoliittinen tuki yrityksille, kun ne sijoittuvat alueellisen kehityksen tasapainottamista edistävällä tavalla. Työttömyydestä kärsivien alueiden kehitystä on edistettävä myös valtion yritystoimintaa lisäämällä ja monipuolistamalla.

5. Kuntauudistuksen toteuttamista on joudutettava. Keskeisenä tavoitteena on myös voimakkaan ja demokraattisoidun väliportaan hallinnon aikaansaaminen. Kuntamuodot on saatettava lainsäädännöllisesti samaan asemaan. Vanhojen kaupunkien erityisrasitukset on kiireellisesti poistettava. Kansanvallan laajentamiseksi ja kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi kunnallislaki on uudistettava siten, että määräenemistösäännökset poistetaan, kuntien toimialaa koskevia rajoituksia lievennetään ja luottamusmiesten asemaa vahvistetaan. Kunnallistalouden vaikeuksia on lievitetävä laajentamalla kuntien oikeutta harjoittaa liiketoimintaa sekä antamalla kunnille uusia tulotähteitä. Erityisesti työmatkaliikenteen aiheuttama taloudellinen rasitus väestölle ja jatkuvasti pidentyvät työmatka-ajat edellyttävät yhteiskunnan voimakasta tukea joukkoliikenteen kehittämiseksi. Valtion ryhdyttävä suuntaamaan kunnille tukea joukkoliikenteen hoitamiseksi pääosin kunnallisena toimintana. Valtionrautateiden paikallisliikennettä on kehitettävä ja turvattava myös harvaan asuttujen alueiden joukkoliikennesuunnitelmat. Työmatkakustannukset on saatettava työnantajan maksettavaksi.
6. Työympäristön ja työolosuhteiden parantamiseksi aloitettua työsuojelulainsäädännön uudistamista on jatkettava. Työterveyshuolto on lakisääteistettävä siten, että se ensisijaisesti kohdistuu työympäristön terveydellisiin vaaroihin ja haittoihin sekä niiden poistamiseen. Työpaikan työntekijöille on taattava laissa oikeus vaikuttaa työpaikkansa työterveyshuoltoon sekä sen henkilöstön valintaan.

Kemiallisesti vaaralliset aineet on saatava valvontaan työpaikoilla, myynnissä ja maahantuonnissa. Työsuojeluvaltuutetun asemaa on parannettava antamalla hänelle oikeus keskeyttää työ, mikäli siitä aiheutuu työntekijälle välitön hengen tai terveyden menettämisen

vaara. On säädettävä uusi työsuojelulaki sekä työsuojelulain uudistus on saatettava alkuun erityisesti vähimmäispalkkasäännöksen toteuttamisen turvaamiseksi.

Työaikaa on lyhennettävä eri vaihtoehtoja käyttäen. Näitä ovat eläkeiän alentaminen ensisijaisesti raskaissa ja kuluttavissa töissä, talvilomat, lyhyemmät työviikot sekä lyhyemmät työpäivät. Erityisesti on pyrittävä turvaamaan työntekijöille oikeus kahden viikon talvilomaan.

Koulutuksellisen eriarvoisuuden poistamiseksi on toteutettava lakisääteinen palkallinen opintoloma, joka antaa työntekijälle mahdollisuuden yleissivistäviin, ammatillisiin tai ammattiyhdistysopintoihin.

Turvatun työpaikan luomiseksi on työnantajan oikeutta erottaa työntekijä rajoitettava. Irtisanomisaikaa on pidennettävä eikä irtisanomista saa toteuttaa, ennen kuin toimenpiteen lain- tai sopimuksenmukaisuus on selvitetty. Työvoiman vuokraus työpaikan vakituksiin tehtäviin eli ns. reppufirmat on lailla kielletty.

Työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksia työpaikkansa päätöksentekoon on lisättävä aloittamalla työntekijöiden oikeudesta päättää työympäristönsä liittyvistä asioista. Yritys- ja virastodemokratia on asteittain toteutettava kaikissa työntekijöitä koskevissa asioissa.

7. Eläkepolitiikan tavoitteeksi on asetettava jokaiselle eläkeläiselle riittävän toimeentulon ja saavutetun ansiotason kohtuullisesti turvaava eläke. Ensin on korjattava pienituloisempien eläkeläisten eläketurvan puutteet. Hyvätuloisten ja omistavien piirien eläkkeitä ei saa lisätä pienituloisten palkanansaittajain kustannuksella.

Tärkeintä on taata jokaiselle eläkeläiselle vähintään vähimmäispalkkaa vastaava toimeentuloturva. Tämä on toteutettava vaikeimmassa asemassa olevien kansaneläkkeitä korottamalla. Lisäksi on lievennettävä kansaneläkkeen riippuvuutta eläkeläisten muista tuloista. Kansaneläkkeestä on tehtävä henkilökohtainen eläke, niin että puolison tulot eivät vaikuta alentavasti kenenkään eläkkeeseen.

Vajaan työeläkkeen varaan jäävien eläkkeet on nostettava 60 prosentin tasolle ja rintamamiespalvelu otettava huomioon eläkettä laskettaessa.

Perheenämäntien eläketurvan puutteiden korjaaminen

on aloitettava todellisista epäkohdista. Lastenhoitoon käytetyt vuodet on voitava lukea eläkevuosiksi. Työkyvyttömäksi joutuneiden ja hajonneiden perheiden äitien eläketurvan puutteet on poistettava. Opiskelijoille on luotava ansioeläketurvaa vastaava eläketurva. Kohtuuttoman korkeat eläkkeet on alennettava indeksikorotuksia supistamalla ja toteuttamalla aleneva eläkeasteikko.

8. Perhepolitiikkaa on kehitettävä pienituloisten aseman parantamiseksi ja syntyvyyden turvaamiseksi. Lasten päivähoitopaikkoja on edelleen voimakkaasti lisättävä, niin että vuosikymmenen loppuun mennessä jokaisella perheellä on halutessaan mahdollisuus saada kunnallinen päivähoitopaikka lapsilleen. Todellisen valinnan mahdollisuuden tarjoaminen perheille edellyttää, että päivähoitoa on tarjolla riittävästi. Myös naisten ja miesten tasa-arvon toteuttaminen sekä lasten tasapainoisen ja monipuolisen kehityksen turvaaminen vaativat päivähoidon ripeää kehittämistä.

Samanaikaisesti on laajennettava lasten oikeuksia ja lapsiperheisiin kohdistuvia palveluksia kuten maksutonta terveydenhuoltoa ja kouluaterioita. Lasten aiheuttamia kustannuksia on vähennettävä alentamalla ja poistamalla lapsilta perittäviä maksuja erilaisista muista tarpeellisista palveluista. Äitiysloma on asteittain pidennettävä yhteen vuoteen ja muutettava vanhempainlomaksi.

Lapsilisäjärjestelmää kehitettäessä on lapsilisän ostoarvo säilytettävä. Äkillisesti sairastuneen lapsen vanhemmille täytyy turvata mahdollisuus palkalliseen poissaoloon. Asumistukea on laajennettava niin, että kaikkien tuen tarpeessa olevien perheiden ja yksinäisten asumismenot voidaan alentaa kohtuullisiksi.

9. Sosiaalihuolto on uudistettava palvelujärjestelmäksi, jonka kustannuksista ja kehittämisestä valtio ja kunnat yhdessä vastaavat. Sosiaalipalvelujen on oltava yleisiä siten, että niiden tulee olla ihmisten ja perheiden helposti käytettävissä tarvittaessa luonnollisena oikeutena ja käyttäjää leimaamatta. Lasten päivähoito, kotipalvelut, vammaisten ja vanhusten sosiaalikulut on tehtävä yhtä luonnollisiksi ja avoimiksi kuin terveydenhoito- ja koulupalvelut.
10. Kansanterveystyötä kehittämällä on rakennettava kaikki lähellä kotia tavoitettava perushoitojärjestelmä, joka maksuttomasti huolehtii sairauksien ehkäisystä ja hoidosta. Sairauksien ehkäisemiseksi terveysneuvonta on laajennettava koko kansan kattavaksi jatkuvaksi

toiminnaksi kehittämällä kansantautien varhaistoteamiseen tähtääviä terveystarkastuksia sekä kaikenikäisten neuvolatoimintaa. Ihmisten usein tarvitsemat tavalliset erikoislääkäreiden palvelukset on tuotava terveyskeskuksiin. Terveyskeskusten laboratorio-, röntgen- ja kuntoutuspalvelut on laajennettava tarvetta vastaaviksi. Pitkäaikaissairauden hoito on järjestettävä terveyskeskuksissa. Hammassairauksien ehkäisyä on tehostettava ja terveyskeskusten maksuton hammashoito asteittain ulotettava koko kansaan. Tarpeelliset lääkärin määräämät lääkkeet on tehtävä maksuttomiksi. Lääkkeiden valmistus ja maahantuonti on otettava valtion haltuun. Apteekit on liitettävä terveyskeskuksiin ja sairaaloihin ja siirrettävä yhteiskunnan haltuun.

Sairaaloiden kehittämistä on jatkettava alueellisten erojen tasaamiseksi ja toiminnan puutteiden korjaamiseksi. Sairaaloiden poliklinikkamaksut on poistettava. Sairaalat ja terveyskeskukset on saatava kiinteään yhteistoimintaan sairaaloiden tasoa laskematta. Hoitohenkilökunnan koulutusta on lisättävä, niin että henkilökuntapula poistuu nopeasti.

Koulunuudistusta on jatkettava yhtenäiskoulun periaatteiden mukaisesti. Kansalaisille on turvattava korkeatasoinen, keskeiseltä sisällöltään yhtenäinen pohjakoulutus, laaja-alainen ammatillinen peruskoulutus ja niitä tukeva aikuiskoulutus. Koulutukseen käytettäviä yhteiskunnan voimavaroja on lisättävä.

Peruskoulu on pidennettävä 10-vuotiseksi. Siten turvataan yhdenvertaiset jatko-opintomahdollisuudet ja otetaan huomioon tulevaisuuden yhteiskunnan asettamat vaatimukset. Samalla on toimittava varhaiskasvatuksen kehittämiseksi. Keskiasteen koulunuudistus on toteutettava yhtenäiskoulun pohjalta siten, että peruskoulun käyneille taataan yhdenvertainen jatko-opinto-oikeus ja laaja-alainen ammatillinen koulutus ennen siirtymistä työmarkkinoille. Keskiasteen ammatillisesta koulutuksesta on luotava luonnollinen väylä korkeakouluopintoihin.

Yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen opetussäällöt on uudistettava vastaamaan yhteiskunnan ja tuotantovoimien kehittämisvaatimuksia. Keskiasteen ammatillisessa koulutuksessa on voimakkaasti tehostettava ammattitaidon edellyttämien perustietojen opettamista ja yleissivistävää opetusta. Korkeakoulujen tutkinnonuudistus on toteutettava siten, että kaikki opiskelijat saavat tieteellisesti korkeatasoisen, laaja-alaisen ammattikoulutuksen.

Kansainvälisesti valvottu oppimateriaalituotanto on käynnistettävä viipymättä. Valtiollinen tuotanto on ulotettava asteittain kaikkeen oppimateriaaliin.

Aikuisväestön ammatillinen ja yleissivistävä täydennys- ja uudelleen koulutusjärjestelmä ja sen edellyttämä opintososiaalinen tukijärjestelmä on toteutettava. Keskiasteen koulutus on järjestettävä siten, että oppilailta on samat sosiaaliset etuisuudet kuin peruskoulussa. Keskiasteen opiskelijoiden opintotukea on kehitettävä siten, että jatko-opintoja vaikeuttava velkaantumisen vältetään. Korkeakoulu- ja aikuisopiskelijoiden opinto- ja elinkustannukset kattavaa opintotukea on voimakkaasti laajennettava sosiaalisen harkinnan pohjalta. Työnantajien osuutta opintotuen rahoituksessa on lisättävä.

Tiedepolitiikan kansanvaltaistamista on jatkettava. Erityisesti teknillistä ja taloudellista tutkimusta on tuettava suunnitelmallisen talous- ja teollisuuspolitiikan harjoittamiseksi.

Taloudelliset ja sosiaaliset esteet sekä asenteet, jotka rajoittavat nimenomaan vähävaraisten osallistumista sivistysharrastuksiin ja kulttuuripalvelusten käyttöön, on järjestelmällisesti selvitettävä ja poistettava. Erittäin tärkeää tämä on niiden ihmisten kohdalta, jotka muuttoliikkeessä ovat joutuneet uuteen, henkisesti usein vieraannuttavaan ympäristöön.

12. Suomenruotsalaisen vähemmistön vähimmäistarpeet on turvattava lainsäädäntöteitse sen jatkuvalla olemassaololle elintärkeillä palvelualueilla. Erityisiä järjestelyjä tarvitaan koulutuksen, terveydenhuollon, sosiaalihuollon ja oikeudenhuollon alalla. Suomenruotsalaisten erityistarpeet radio- ja televisiotarjonnassa on turvattava radiolain puitteissa. Aluepoliittista lainsäädäntöä on kehitettävä siten, että valtiovallalle annetaan mahdollisuudet ohjata yritysten sijoittumista rannikko- ja saaristoalueille, joilla on puutetta työpaikoista.

x x x

Maamme taloudellisten vaikeuksien voittaminen ja uudistuspolitiikan harjoittaminen edellyttää laajaa poliittista yhteistoimintaa. Työväenpuolueiden ja keskustan laajapohjainen hallitusyhteistyö turvaisi parhaiten ulkopoliittikkamme jatkuvuuden ja pitkäjänteisen, kansan suuren enemmistön etujen mukaisen uudistuspolitiikan. Edellytyksenä hallitusyhteistyölle porvarillisten puolueiden kanssa on kuitenkin pidettävä laajojen kansanvaltaisten uudistusten toteuttamista yksilöidyn, ennalta sovitun ohjelman pusteella.

Aatteellisista erimielisyyksistä huolimatta Sosialidemokraattinen Puolue on valmis avoimeen yhteistyöhön kommunistien puolueen ja kansandemokraattisen liikkeen kanssa niissä kysymyksissä, joista kulloinkin erikseen voidaan sopia. Yhteistyön tarkoituksena ei saa olla kummankaan osapuolen aatteellisen tai järjestöllisen itsenäisyyden vaarantaminen. SDP on valmis jatkamaan työväenpuolueiden välisiä keskusteluja yhteisen pohjan löytämiseksi tulevaisuuden ratkaisuihin. Keskustelujen on tapahduttava vilpittömässä hengessä ja ilman ennakkoehtoja.

Työväenliikkeen eheytyksyrkimysten tärkein jäljellä oleva tavoite on työväen urheiluliikkeen kokoaminen yhteen keskusjärjestöön. Sosialidemokraattinen puolue on valmis myötävaikuttamaan työväenurheilun voimien kokoamiseen puoluetuomikunnan 15. 11. 1974 SKP:lle esittämän neuvottelutarjouksen pohjalta. Puoluekokous edellyttää, että kaikki sosialidemokraatit ponnistelevat eheyttämisen hyväksi puolueen tekemien päätösten mukaisesti.

Socialidemokraattinen Puolue tukee ammattiyhdistysliikettä ja sen toimintaa palkkatyöntekijäin aseman parantamiseksi. Poliittisen ja ammatillisen työväenliikkeen perustivat samat ihmiset. Työväen järjestöt ovat saman liikkeen eri osia, joiden kesken on olemassa työnjako yhteisten tavoitteiden toteuttamiseksi. Puolueen ja ammattiyhdistysliikkeen kiinteä ja luottamuksellinen yhteistoiminta on välttämätön edellytys yhteiskunnallisen uudistuspolitiikan onnistumiselle. Ammattiyhdistysliikkeen eheytyksensä ansiosta saavuttamaa arvovaltaa ja järjestöpäätöksiä on puolustettava hajoitustoimintaa vastaan.

Socialidemokraattisen puolueen ulk@p@iittin@n asiakirja

JOHDANTO

Yleismaailmalliset ongelmat ovat 1970-luvulla nousseet hallitsevaan asemaan kansainvälisessä politiikassa. Valtioiden keskinäinen riippuvuus turvallisuuspoliittisten, taloudellisten, väestö- ja ympäristöongelmien ratkaisemisessa on lisääntynyt. Kapitalistisen maailmantalouden kehitys on pitkään perustunut uusiutumattomien luonnonvarojen suunnittelemattomaan hyväksikäyttöön ja näitä luonnonvaroja kansainväliseen kauppaan tuottavien kehitysmaiden ja niiden kansojen häikäilemättömään riistoon. Tänäa kansainvälisissä taloudellisissa suhteissa on tapahtunut muutoksia, jotka merkitsevät vallitsevien kapitalististen markkinatoimintojen murenemistä. Nämä muutokset, kuten energian ja muiden raaka-aineiden hintojen nousu, ovat

johtaneet kapitalistiset maat poikkeuksellisen vakavaan kriisiin. Tämä on puolestaan merkinnyt kapitalististen maiden välisen kilpailun kiristymistä ja ristiriitojen kärjistymistä sen vuoksi, että nämä maat pyrkivät ratkomaan maksutaseongelmiaan siirtämällä taloudellisia vaikeuksiaan mm. kireän rahapolitiikan ja hinnankorotusten välityksellä toisten maiden kannettavaksi.

Kapitalistisen talousjärjestelmän vaikutuspiirissä inflaatio on voimistunut, tuotannon kasvu hidastunut, työttömyys lisääntynyt ja kansainvälinen kauppa häiriintynyt. Kehitysmaissa ovat lisäksi elintarvikeongelmat kärjistyneet. Keskitetyn suunnitelmatalouden maissa muutosten vaikutukset ovat vähäisemmät. Maailemankaupan ja tuotantovoimien tasapainoista kehitystä häiritseväksi tekijäksi ovat kohonneet suuret monikansalliset yhtiöt. Niiden vallan kasvu, siirtotyöläiskysymykset ja alueellinen eriarvoisuus ovat muodostuneet kansainvälisiksi ongelmiksi.

Kansainvälinen kehitysapu ei ole kasvanut Yhdistyneiden Kansakuntien asettamien tavoitteiden mukaisesti. Talouskriisi on pysäyttänyt kasvun ja alentanut sen reaaliarvoa. Nykyinen kehitysapu ei riitä korvaamaan köyhimmille kehitysmaille edes tapahtuneita hintasuhteiden muutoksia.

Taloudellisten suhteiden kärjistyminen on johtanut poliittisiin ristiriitoihin erilaisten eturyhmien välillä. Ellei osapuolia tyydyttävää yhteistyöjärjestelmää löydetä, taistelu energia- ja muista raaka-ainelähteistä saattaa lisätä sodan vaaraa. Imperialismi — kansojen alistaminen taloudellisin, poliittisin ja sotilaallisin keinoin palvelemaan ulkopuolisia etuja — on edelleen voimakas tekijä kansainvälisessä elämissä. Monien Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan kansojen kehitystä jarruttaa sotilaallis-poliittinen pakotus ja taloudellinen riisto, Imperialismi on vaikein este maailman taloudellisten suhteiden järjestämiselle tasa-arvoiselta pohjalta.

Imperialismin, siirtomaavallan ja rotuerottelun vastainen taistelu on tuottanut merkittäviä voittoja Indokiinassa ja eteläisessä Afrikassa. Siirtomaavalta on lopullisesti kukistumassa. Monet kansat joutuvat kuitenkin vielä taistelemaan kansallisen vapautumisen puolesta.

1960-luvulla alkanut jännityksen lieventyminen on vahvistunut ja vakiintunut. Ydinaseteknologian nopea kehitys on tehnyt suurvaltojen yhteistoiminnan objektiiviseksi välttämättömyydeksi. Ne pyrkivät ehkäisemään ennakolta ydinasesodan, rajoittamaan kilpavarustelua ja lisäämään rauhanomaista yhteistyötä. Yhteistyön laajentaminen sosialististen maiden vakaille markkinoille on ollut kapi-

talistisille maille eräs keino lievittää niiden kokeman kriisin aiheuttamia vaikeuksia. Jännityksen lieveneminen on myös osoitus maailman rauhanvoimien toiminnan tuloksellisuudesta ja niiden vaikutusvallasta.

Jännityksen lieventyminen on vaikuttanut erityisen suotuisasti Euroopassa. On jouduttu tunnustamaan, että kahden kilpailevan ryhmittymän ja yhteiskuntajärjestelmän keskinäisiä ongelmia ei voida ratkaista asevoimin. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssi sekä neuvottelut asevoimien vähentämisestä merkitsevät yhteistyön aikakauden alkamista Euroopassa.

Jännityksen lieventymisestä huolimatta kilpavarustelu jatkuu ulottuen uusille alueille. Vakavien selkkausten vaara on olemassa etenkin Lähi-Idässä ja Kaakkois-Aasiassa. Ydinaseet leviävät kansainvälisestä sopimuksesta huolimatta.

Sosialidemokraattinen puolue katsoo, että käytettävissä olevien voimavarojen avulla voidaan koko ihmiskunnalle luoda tyydyttävät elinolosuhteet. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi tarvitaan yleismaailmallista yhteistyötä. Sen onnistumisen edellytyksinä puolue pitää seuraavia periaatteita:

- jännityksen lieventymiskehitystä on edelleen vahvistettava, jotta voidaan ehkäistä ydinsota ja muut selkkaukset sekä luoda tarvittavaa tasapainoa muiden yleismaailmallisten ongelmien ratkaisemiselle;
- asevarustelun rajoittaminen ja aseriisunta ovat välttämättömiä edellytyksiä sodan vaaran torjumiselle ja voimavarojen vapauttamiselle kehitysongelmien ratkaisemiseen;
- kansainvälisten taloudellisten ja kehitysongelmien ratkaiseminen on mahdollista vain kaikkien maiden tasavertaisella yhteistyöllä ja suunnitelmatalouden periaatteiden soveltamisella kansainvälisiin taloudellisiin suhteisiin;
- Yhdistyneet Kansakunnat -järjestö tarjoaa käyttökelpoisimmat puitteet kansainvälisen turvallisuus- ja yhteistyöjärjestelmän kehittämiseksi;
- kansainväliset raaka-aine- ja energiaongelmat on ratkaistava rauhanomaisin keinoin tasa-arvoiselta pohjalta ja välttäen suljettujen eturyhmien muodostamista;
- köyhimpien maiden kehitysmahdollisuudet on turvat-

tava kansainvälisten taloudellisten järjestelyjen sekä kehitysyhteistyön avulla;

- monikansallisten yhtiöiden vaikutusvallan kasvua vastaan on taisteltava;
- ammatillisen ja poliittisen työväenliikkeen piirissä on lisättävä yhteistoimintaa kansainvälisten ongelmien ratkaisemiseksi työväen etujen mukaisesti;
- imperialismin kaikkia ilmentymiä vastaan on taisteltava;
- siirtomaavallan ja rotusorron viimeisetkin jäänteet on on poistettava kaikin käytettävissä olevin keinoin;
- maapallon luontoa ja luonnonvaroja on suojeltava hävitykseltä ja huolehdittava siitä, että yhteisten luonnonvarojen hyödyntäminen koituu kaikkien kansojen hyväksi.

RAUHANPOLITIIKKA

Jännityksen lieventymiskehitys on vahvistumisestaan huolimatta vielä alkuvaiheessa. Sosialidemokraattinen puolue katsoo, että toiminta rauhan puolesta sotaa vastaan on ulkopoliittinen ja työväenliikkeen kansainvälisen toiminnan tärkein tehtävä. Rauhantyöhön on saatava mahdollisimman laajat kansalaispiirit. Kansalaisjärjestöjen rauhantyötä ja kansainvälistä toimintaa on tuettava julkisin varoin.

Päävastuu rauhan ylläpitämisestä on suurvalloilla, etenkin Yhdysvalloilla ja Neuvostoliitolla, joilla on hallussaan pitkälle kehitettyjä ydinaseita. Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton sopimukset ydinsodan ennakolta ehkäisemiseksi ja strategisen ydinaseistuksen rajoittamiseksi (SALT) ovat aikamme tärkeimpiä rauhaa lujittavia askeleita. Suurvaltojen odotetaan tarmokkaasti jatkavan neuvotteluja strategisen aseistuksen edelleen rajoittamiseksi sekä määrällisesti että laadullisesti.

Ydinaseiden leviäminen on jatkunut huolestuttavalla tavalla. Kansainvälisiä ponnistuksia ydinaseiden leviämisen estämiseksi on tehostettava. Suomen hallituksen tulee huolellisesti seurata ydinasekehitystä etenkin Pohjois-Euroopassa.

Ydinkokeiden täydellinen kieltö on saatava aikaan kan-

sainvälisellä sopimuksella. Nykyisten ja tulevien sukupolvien terveyttä välittömästi vaarantavat räjäytykset ilmakehässä on lopetettava. Käyttökelpoisena keinona ydinaseiden leviämisen ehkäisemiseksi on edistettävä ydinaseettomien vyöhykkeiden muodostamista. Sosialidemokraattinen puolue tukee presidentti Urho Kekkosen ehdotusta Pohjolan julistamiseksi ydinaseettomaksi vyöhykkeeksi sekä muita toimenpiteitä turvallisuuden parantamiseksi Pohjois-Euroopassa. On tutkittava erilaisia vaihtoehtoja ottaen huomioon suurvaltojen mahdollisuudet tukea Pohjolan turvallisuusjärjestelyjä.

Aseriisunta ja aseistuksen rajoittaminen on ulotettava kaikkiin aseisiin. Erityisen huolestuttavaa on monilla alueilla tapahtuva varustekilpailu ja laajeneva asekauppa. Suomen hallituksen tulee jatkaa aktiivista toimintaa aseeriisun edistämiseksi Yhdistyneissä Kansakunnissa. Taavoitteena on pidettävä yleismaailmallisen aseeriisuntakonferenssin koollekutsumista.

Asevoimien vähentämisellä ja aseistuksen valvonnalla on suuri merkitys kansainvälisen jännityksen lieventämisessä. Neuvotteluilta asevoimien vähentämiseksi Keski-Euroopassa odotetaan tuloksia, jolloin vastaaviin neuvotteluihin voidaan ryhtyä myös toimenpiteistä muualla Euroopassa.

RAUHA, TURVALLISUUS JA YHTEISTYÖ EUROOPASSA

Euroopan rauhalle välttämättömät periaatteet — rajojen pysyvyys ja väkivallasta pidättäminen — on kirjattu niihin sopimuksiin, jotka Saksan Liittotasavalta on solminut Neuvostoliiton ja Puolan kanssa. Neljän vallan sopimus on selkiinnyttänyt vaikeata Berliinin ongelmaa. Saksan valtioiden keskinäisten suhteiden normalisointi, diplomaattiset tunnustukset sekä jäsenyys Yhdistyneissä Kansakunnissa ovat tasapainoittaneet tilanteen Keski-Euroopassa. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssissa hyväksytään Euroopan valtioiden kaikinpuolisten suhteiden periaatteet. Sosialidemokraattinen puolue edellyttää, että konferenssin valmisteleva vaihe saatetaan viivyttelöttä päätökseen ja asiakirjat allekirjoitetaan sen jälkeen Helsingissä pidettävässä korkeimman tason konferenssissa.

Rajojen pysyvyys on Euroopan valtioiden välisten suhteiden lähtökohta. Rauhan säilymisen ehtona maanosasamme on pidättäminen yrityksistä muuttaa väkivalloin valtioiden välisiä rajoja.

Väkivallan käyttö ja sillä uhkaaminen on suljettava ai-

niaaksi valtioiden välisistä suhteista. Kiistakysymykset on ratkaistava neuvotteluteitse ja rauhanomaisesti sekä niiden periaatteiden mukaisesti, joista Euroopan valtiot ovat keskenään sopineet. Euroopan valtioiden kanssakäyminen nojautuu Yhdistyneiden Kansakuntien päämääriin ja periaatteisiin.

Euroopan valtioiden välisten suhteiden tulee rakentua suvereenin tasavertaisuuden periaatteella. Keskinäisen luottamuksen edellytyksenä on puuttumattomuus toisten valtioiden sisäisiin asioihin ja toisten valtioiden lakien ja tapojen kunnioittaminen. Erilaisten yhteiskuntajärjestelmien välisen rauhanomaisen rinnakkaiselon vallitessa Euroopan rauhanjärjestelmä voi kehittyä ja maanosamme kahtiajaosta johtuvat epäkohdat poistua.

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssi luo perustan Euroopan valtioiden keskinäisten suhteiden periaatteille ja kaikinpuolisen yhteistyön laajentumiselle. Yhteistyön edistämiseksi ja konferenssin päätösten toteutumisen seuraamiseksi olisi konferenssissa päätettävä pysyvästä neuvottelumekanismista. Olisi myös harkittava pysyvien elimien perustamista ja nykyisten yleiseurooppalaisten järjestöjen hyväksikäyttämistä.

Jännityksen lieventyminen on luonut edellytykset kaupallistaloudellisen yhteistyön laajentamiselle Euroopassa. Se on avannut mahdollisuudet valtioiden voimavarojen käyttämiselle koko maanosan puitteissa tapahtuvan työn jaon kautta kansojen hyvinvoinnin edistämiseen ja taloudellisten ongelmien ratkaisemiseen. Yhteistyö kaupan, tuotantotoiminnan, tieteen ja tekniikan aloilla tuo jännityksen lieventymiselle ja siinä määritellyille periaatteille käytännön sisältöä ja lujittaa siten rauhan perusteita.

Yhteistyötä on kehitettävä molemminpuolisen hyödyn periaatteen mukaisesti; sen on perustuttava luottamukseen eikä sitä saa käyttää poliittisen painostuksen välineenä. Yhteistyötä on jatkuvasti pyrittävä laajentamaan uusille aloille ja sen toteuttamisessa on käytettävä tarkoituksenmukaisia muotoja ja menetelmiä yli järjestelmien erojen. Yhteistyötä on edistettävä niin kahdenvälisellä kuin yleiseurooppalaisellakin tasolla samoin kuin olemassa olevien talousryhmittymien välisin järjestelyin.

LÄHI-ITÄ

Maailmanrauha on vakavimmin uhattuna Lähi-Idässä, jossa kilpavarustelu jatkuu kiivaana. Alueella ovat vastak-

käin suurvaltojen kilpailevat edut, Israelin ja arabivaltioiden edut sekä öljyn tuottajien ja kuluttajien edut.

Lähi-Idän kriisi on ratkaistava rauhanomaisin keinoin Yhdistyneiden Kansakuntien Turvallisuusneuvoston tunnettujen päätöslauselmien pohjalta siten, että Israelin joukot vetäytyvät kaikilta vuonna 1967 miehitettyiltä arabialueilta Palestiinan arabikansan oikeutettu vaatimus kansallisesta itsemääräämisoikeudesta tunnustetaan ja kaikkien alueen valtioiden riippumattomuus ja turvallisuus taataan. Kriisin selvittämiseksi olisi kutsuttava koolle Geneven konferenssi.

Sosialidemokraattinen puolue tuomitsee jyrkästi väkivallan käytön ja sillä uhkaamisen öljynsaannin turvaamiseksi Lähi-Idästä.

KYPROS

Pyrkimykset jakaa Kypros ja ulkopuolinen sekaantuminen Kyproksen tasavallan sisäisiin asioihin on tuomittava. Kyproksen kriisi on ratkaistava rauhanomaisesti kunnioittaen Kyproksen tasavallan riippumattomuutta, suvereenisuutta, alueellista koskemattomuutta ja liittoutumatonta asemaa.

VIETNAM

Vietnamin yli 30 vuotta kestänyt katkera sota on vihdoinkin päättynyt. Teollistuneiden valtioiden moraalinen velvollisuus on antaa humanitaarista ja taloudellista tukea hävitetyn maan jälleenrakentamiseksi. SDP edellyttää, että Suomi on tässä työssä voimakkaasti mukana.

CHILE

Chilen tapahtumat osoittavat selkeästi, miten kansainvälinen pääoma ja sen liittolaiset käyttävät viimeisenä keinonaan fasismia etuoikeuksiensa ja riistomahdollisuuksiensa takaamiseksi. Sosialidemokraattinen puolue tuomitsee jyrkästi Chilen fasistisen sotilashallituksen ja sen liittolaisten harjoittaman työväenliikkeen vastaisen vainon. Kansainvälistä solidaarisuustoimintaa Chilen kansanvaltaisten voimien tukemiseksi on tehostettava. Suomen hal-

lituksen tulee jatkaa Chilen pakolaisten tukemista sekä antaa humanitaarista apua vainotoimien uhreille ja näiden omaisille.

SIIRTOMAAVALTA JA ROTUSORTO

Portugalin siirtomaavallan hajoaminen merkitsee ratkaisevaa askelta kohti viimeistenkin siirtomaiden vapautumista. Sosialidemokraattinen puolue edellyttää määrätietoista toimintaa Zimbabwen (Rhodesian) ja Namibian valkoisen siirtomaavallan sekä Etelä-Afrikan tasavallassa vallitsevan rotusorron lopettamiseksi. Puolue vaatii, että Suomen hallituksen on jäädytettävä suhteensa Etelä-Afrikan tasavaltaan ja kehotettava suomalaisia yrityksiä lopettamaan kaupankäyntinsä rotusortoa harjoittavien valtioiden kanssa.

FASISMI EUROOPASSA

Fasistisen järjestelmän kukistuminen Kreikassa ja Portugalissa on suuri voitto näiden maiden työväenliikkeille ja kansainväliselle solidaarisuustyölle. Sen sijaan Espanjassa on edelleen vallassa fasistinen järjestelmä. Taistelu fasistisia ilmiöitä ja fasistisen järjestelmän jäänteitä vastaan edellyttää työväenliikkeen solidaarisuustoiminnan jatkamista.

SUOMEN ULKOPOLITIikka

Sosialidemokraattinen puolue tukee Suomen rauhaan ja kansainväliseen yhteistyöhön tähtäävää puolueettomuuspolitiikkaa, Paasikiven—Kekkosen linjaa, ja edellyttää sen horjumatonta noudattamista. Suomen pyrkimys pysytellä suurvaltojen eturistiriitojen ulkopuolella ilmaistaan Suomen ja Neuvostoliiton välisessä ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksessa. Siinä ilmaistaan myös osapuolten pyrkimys toimia rauhan ja kansainvälisen yhteistyön puolesta Yhdistyneiden Kansakuntien periaatteiden ja päämäärien mukaisesti.

Suomen panos kansainvälisessä yhteistyössä rauhan lujittamiseksi ja kaikinpuolisen yhteistyön lisäämiseksi on voimistunut. Maamme suhteet Neuvostoliittoon, pohjoismaihin ja muihin valtioihin ovat kehittyneet suotuisasti. Suo-

mi on toiminut aloitteellisesti Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin edistämiseksi. Yhdistyneissä Kansakunnissa Suomi on tukenut järjestön päämääriä ja antanut tärkeän panoksensa rauhanturvaamistoimintaan. Suomi on myös tehnyt aloitteita aseistariisunnan edistämiseksi.

Sosialidemokraattinen puolue edellyttää, että Suomi jatkaa aktiivista rauhanpolitiikkaa kansainvälisen turvallisuuden lujittamiseksi. Tämän politiikan painopiste on Euroopassa, etenkin Pohjois-Euroopassa. Toimintaa aseriisuntakysymyksessä on edelleen tehostettava.

SDP:n mielestä Suomen turvallisuus voidaan parhaiten taata rauhantahtoisella puolueettomuuspolitiikalla. Sotilaallinen varustautuminen ei takaa pienen maan turvallisuutta. Puolustusmäärärahojen korottamista ja armeijalaitoksen vahvistamista ei voida pitää tarkoituksenmukaisena sen enempää työvoimapolitiikan kuin valtiontaloudenkaan kannalta. Suomen osallistuminen teknologiseen, laadulliseen asevarusteluun merkitsisi maallemme taloudellista taakkaa, joka lankeaisi toimeentulovaikeuksissa elävän väestöenemmistön kannettavaksi ilman vastaavaa turvallisuuden lisäystä.

Yleismaailmallisten ongelmien vaikutus Suomessa ja kansainvälisten järjestöjen kasvava merkitys edellyttää ulkopoliitikaltamme suurempaa huomiota näihin kysymyksiin. Suomen on osallistuttava kansainvälisten kehitys- ja muiden taloudellisten ongelmien ratkaisemiseen. Tämä edellyttää sekä poliittista aktiivisuutta että valmiutta entistä suurempiin taloudellisiin uhrauksiin kehitysyhteistyön hyväksi.

Kansainvälistä solidaarisuustoimintaa on vahvistettava niiden kansojen tukemiseksi, jotka taistelevat kansallisen itsemääräämisoikeuden puolesta imperialismia, siirtomaasortoa ja rotuerottelua vastaan. Fasistisiin hallituksiin, jotka vainoavat työväenliikettä ja polkevat ihmisoikeuksia, on otettava jyrkän kielteinen kanta.

Kansainvälisten suhteiden vaikuttaessa yhä enemmän kansalaisten jokapäiväiseen elämään on laajennettava kansanvaltaa ulkopoliittisessa päätöksenteossa ja hallinnossa. Kansalaismielipiteen tuen ylläpitämiseksi on ulkopoliittista tiedotustoimintaa tehostettava.

SUOMI JA NEUVOSTOLIITTO

Suomen ulkopoliitiikan keskeinen lähtökohta on hyvien ja luottamuksellisten suhteiden ylläpitäminen ja yhteis-

työn kehittäminen Neuvostoliiton kanssa. Yy-sopimus on luonut edellytykset sille, että nämä suhteet ovat olleet riippumattomia kansainvälisen politiikan vaihteluista. Sosialidemokraattinen puolue edellyttää, että tämä asiointi säilyy vastaisuudessa.

Suomen ja Neuvostoliiton välisissä suhteissa on keskeinen merkitys maittemme poliittisen johdon välisellä säännöllisellä yhteydenpidolla. Suomalais-neuvostoliittolaisessa julistuksessa 6. 4. 1973 asetettiin tavoitteet ja suuntaviivat keskinäisten suhteiden ja yhteistyön kehittämiseksi kahdenvälisissä ja kansainvälisissä kysymyksissä.

Puolueen yhteyksien kehittämisellä on myönteinen vaikutus Suomen ja Neuvostoliiton välisiin suhteisiin. Puolue toteaa erityisellä tyydytyksellä SDP:n ja Neuvostoliiton Kommunistisen Puolueen välisten suhteiden myönteisen kehityksen. SDP:n ja NKP:n valtuuskuntien Moskovassa joulukuussa 1974 hyväksymä yhteinen julkilausuma sisältää puolueiden yhteistyön periaatteet. Suomen ja Neuvostoliiton käytännön yhteistyö eri aloilla on syventynyt ja laajentunut. Taloudellisella yhteistyöllä Neuvostoliiton kanssa on suuri merkitys Suomen selviytymiselle kansainvälisestä talouskriisistä. Tätä yhteistyötä on edelleen kehitettävä ja ulotettava uusille alueille. Käyttämättömiä mahdollisuuksia on runsaasti myös tieteen, tekniikan ja kulttuurin aloilla.

Suomi—Neuvostoliitto-Seuran asemaa kulttuurivaihdossa on vahvistettava ja huolehdittava seuran kansalaisjärjestöluonteen kehittämisestä. Sosialidemokraattinen puolue kehottaa kaikkia jäseniään toimintaan seuran piirissä. Suuri vastuu Suomen ja Neuvostoliiton kansojen välisen ystävyyden lujittamisessa on myös tiedotusvälineillä.

Socialidemokraattinen Puolue tuomitsee kaikki yritykset heikentää Suomen ja Neuvostoliiton välisiä suhteita, tulivatpa nämä yritykset miltä taholta tahansa.

SUOMI JA POHJOISMAAT

Yhteistyön kehittäminen pohjoismaisten naapuriemme kanssa vastaa maamme etuja. Pohjoismaiden neuvoston ja muiden yhteistyöelinten toimintaa on kehitettävä ottaen huomioon eri pohjoismaiden ulkopoliittiset lähtökohdat. Lainsäädännön yhtenäistämisen ohella on pyrittävä asettamaan yhteisiä yhteiskuntapoliittisia päämääriä. Yhteiskunnallisten järjestöjen asemaan pohjoismaisessa yhteistyössä on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota.

Pohjoismaiden taloudellisen yhteistoiminnan näkymät ovat suotuisat. Samalla kun pyritään kehittämään tätä yhteistyötä on huolehdittava siitä, että Suomen kansantalouden tasapainoinen kehitys turvataan. Yhteispohjoismaisista työmarkkinoista aiheutuvien ongelmien ratkaisemiseksi on jatkuvasti ponnisteltava sekä yhteispohjoismaisella että kahdenvälisellä tasolla.

Pohjoismaista taloudellista yhteistyötä kehitettäessä on pyrittävä selvittämään mahdollisuudet myös Neuvostoliiton mukaantulolle kahden tai useamman Pohjoismaan välisten taloudellisten yhteistyöhankkeiden toteuttamiseen. Kalotiyhteistyötä kolmen Pohjoismaan kesken on kehitettävä.

Pohjoismaiden yhteistoiminnalla Yhdistyneissä Kansakunnissa ja muissa kansainvälisissä järjestöissä on suuri merkitys turvallisemman ja oikeudenmukaisemman maailman rakentamisessa. Yhteistoimintaa erityisesti Pohjois-Euroopan turvallisuusongelmien ratkaisemiseksi olisi kehitettävä.

SUOMI JA KEHITYSMAAT

Suomen tulee aktiivisesti osallistua kansainvälisten taloudellisten ja noliiftisten suhteiden kehittämiseen siten, että kehitysmaiden asema ratkaisevasti paranee. Erityisesti köyhimpien kehitysmaiden ongelmien kärjistyttyä kansainvälisen talouskriisin johdosta on Suomen lisättävä ponnistuksia niiden tukemiseksi. Poliittista toimintaa siirtomaavaltaa, rotusortoa sekä imperialismia vastaan on tehostettava.

Sosialidemokraattinen puolue korostaa kehitysmaiden riippumatonta taloudellista ja poliittista asemaa. Kehitysmaiden on itse saatava määrätä poliittisesta ja taloudellisesta järjestelmästäan ilman ulkopuolista sekaantumista ja painostusta. Yhteiskunnan järjestäminen omien olosuhteiden mukaisesti sosialististen periaatteiden pohjalta ja sitoutumaton ulkonolitiikka ovat osoittautuneet onnistuneimmiksi ratkaisuksiksi kehitysmaissa.

Suomen kehitysapu on kasvanut selvästi hitaammin kuin monien muiden vastaavassa asemassa olevien maiden, erityisesti pohjoismaiden kehitysapu. Suomi ei saa omiin taloudellisiin ongelmiinsa vedoten väistää kansainvälisiä velvoitteitaan, vaan maamme hyväksymiä YK:n suosituksia kunnioittaen on turvattava Suomen kehitysyhteistyömäärärahojen reaalin kasvu siten, että julkisen avun 0,7 prosentin kansantulo-osuus saavutetaan 1970-luvun aikana.

Suurin osa Suomen julkisesta kehitysavusta tulee antaa lahjana. Valtiovallan toimenpitein on valvottava yksityisiä sijoituksia kehitysmaihin. Näiden sijoitusten ja muun pääomaliikkeen tulee noudattaa Suomen kehityskaupoliittikan periaatteita. Kehitysavun tulee edistää kansan vähävaraisten osan elinolosuhteiden parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä, taloudellista ja sosiaalista tasa-arvoa. Suomen kehitysyhteistyön kohteet on valittava tämän periaatteen mukaan. Kehitysavun ohjaamisesta kohdemaassa päättää avunsaaja itse avunantajan tarjoamien voimavarojen puitteissa.

On tarkoituksenmukaista keskittää Suomen kahdenvälinen apu vain muutamalle yhteistyömaalle. Valtaosa tästä avusta tulisi edelleenkin ohjata Tansaniaan, Sambiaan ja Vietnamiin. Merkittävää apua on myös ohjattava latinalaiseen Amerikkaan ja siirtomaavallasta vapautuvaan eteläiseen Afrikkaan. Eteläisen Afrikan kansallisten vapautusliikkeiden tukemista on jatkettava kunnes täydellinen itsenäisyys ja rotusorrosta vapautuminen on saavutettu.

Suomi antaa suuren osan kansainvälisestä avustaan sidottuina hankintoihin Suomesta. Koska kehitysmaiden etu vaatii sidonnan poistamista, tulee Suomen pyrkiä edistämään tätä sekä monenkeskisin että kahdenvälinen sopimuksin. Kehitysmaiden hallinnolle aiheutuvaa rasitusta tulee keventää tarjoamalla kehitysapu useampivuotisten sopimuksien puitteissa.

Suomen osuus Yhdistyneiden Kansakuntien monenkeskisten ohjelmien rahoituksessa on pidettävä lähellä muiden pohjoismaiden tasoa, jotta Suomi voi esiintyä tässä rintamassa riittävän painokkaasti. Täten saavutetun poliittisen vaikutusvallan avulla Suomen tulee pyrkiä vahvistamaan kehitysmaiden ja pienempien teollisuusmaiden asemaa Yhdistyneissä Kansakunnissa.

Pohjoismaista yhteistyötä kehitysyhteistyössä tulee jatkaa ottaen huomioon vastaanottajamaiden edut sekä hallinnollinen tarkoituksenmukaisuus. Yhteistyömahdollisuuksia sosialististen maiden kanssa tulee tutkia.

Kehitysapu ei yksin riitä maailman kansojen välisen taloudellisen eriarvoisuuden poistamiseen. Teollisuusmailta vaaditaan tuntuja toimenpiteitä etenkin kauppapolitiikan alalla. Suomen tulee entistä voimakkaammin toimia kehitysmaiden edut huomioon ottavan kansainvälisen kauppapolitiikan puolesta.

ULKOASIAINHALLINNON KEHITTÄMINEN

Ulkoasiainhallinnon tehtävänä on toteuttaa maamme virallista ulkopoliittikkaa. Tämä edellyttää ulkoasiainhallinnon kansanvaltaista valvontaa. Ulkoasiainhallinnon yhteyden hallitukseen ja eduskuntaan tulee olla kiinteä.

Eduskunnan myötävaikutusta ja valvontaa ulkoasiain hoidossa on lisättävä. Kaikki maamme sitovat kansainväliset sopimukset on hyväksyttävä eduskunnassa. Valtioneuvoston mahdollisuuksia valvoa ulkoasiainhallinnon toimintaa tulisi parantaa. Kansanvaltaisen osallistumisen lisäämiseksi olisi kehitettävä ulkoasiainhallinnon neuvottelukuntalaitosta ja parannettava sen toimintaedellytyksiä.

Ulkomaankaupan hallintoa on kehitettävä tavoitteena erityisen ulkomaankauppaministeriön perustaminen.

Ulkoasiainhallintoa kehitettäessä on noudatettava nyky aikaista henkilöstöpolitiikkaa.

SUOMEN KAUPPAPOLITIIKKA

Kapitalistinen maailmantalous on viime vuosikymmeninä kehittynyt taloudellisen yhdentymisen ja lisääntyvän vapaakaupan merkeissä. Yhdentymisen perustuu kapitalismille keskeiseen pyrkimykseen markkinoiden laajentamiseen ja uudelleenjakamiseen. Yhdentymiseen liittyy myös poliittisten suhteiden uudelleenjärjestelyjä, jotka EEC:n kaltaisessa ylikansallisessa järjestelyssä lujittavat pääoman valta-asemaa ja vaikeuttavat pienten puolueettomien maiden asemaa ja mahdollisuuksia työväen talouspolitiikkaan.

Euroopan markkinapoliittinen tilanne on viime vuosien aikana merkittävästi muuttunut. Euroopan talousyhteisö on laajentunut Englannin, Irlannin ja Tanskan liittyttyä siihen jäseneksi. Eftan puitteissa teollisuustuotteiden vapaakauppa on jatkunut järjestelyn piiriin jääneitten seitsemän maan kesken. Useimmat Efta-maat ovat kuitenkin solmineet vapaakauppasopimuksen EEC:n kanssa.

Rinnan tämän kehityksen kanssa on koko kapitalistisen maailmantalouden kriisi aiheuttamassa uusia muutosvirtoja kansainvälisessä kaupassa. Yhdistyneiden Kansakuntien näitä muutoksia heijastava julistus uudesta taloudellisesta järjestyksestä edellyttää suunnitelmatalouden periaatteiden soveltamista kansainvälisiin taloudellisiin suhteisiin.

SDP tukee kaikkia pyrkimyksiä järjestää kansainväliset taloussuhteet tasavertaiselle ja oikeudenmukaiselle pohjalle ja korvata markkinoiden anarkia kansainvälisellä suunnittelulla.

Sosialidemokraattinen puolue on asettanut päämääräksi kauppapolitiikkamme kehittämisen mahdollisimman moineen suuntaan tasapainoisesti ja molemmipuolista syrjimättömyyttä noudattaen. Viennin kilpailuedellytysten turvaaminen EEC-vapaakauppasopimuksella on kapitalismin nykyisen kriisikehityksen myötä merkinnyt monien kielteisten taloudellisten vaikutusten voimistumista. Näiden haittojen lieventämiseksi sekä uuden taloudellisen järjestyksen periaatteiden soveltamiseksi on määrätietoisesti jatkettava SDP:n edellyttämien suojalakien viitoittamaa lainsäädännöllistä uudistustyötä tasapainoisen talouskehityksen turvaamiseksi.

Ulkomaankauppamme tasapainottomuus on muodostunut vaikeaksi kansantalouttamme hallitsevaksi ongelmaksi viime vuosina. Erityisesti eräitten läntisten markkinatalousmaiden kanssa kauppataase on muodostunut pysyväisluotoisesti voimakkaan alijäämäiseksi. Tasapainon palauttamiseksi on välttämätöntä saattaa tehokkaasti voimaan ulkomaankaupan turvaamista koskevan lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten edellyttämiä toimenpiteitä. Maksutaseen tasapainon turvaamiseksi suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti on lisäksi valtiiovallan ohjauksen ja valvonnan avulla tehostettava pääoman käyttöä parantamalla reaalista tuotantokykyämme, lisäämällä ja monipuolistamalla tuontia korvaavaa tuotantoa sekä yleensä korjaamalla kansantaloutemme rakenteellisia heikkouksia.

EEC-sopimuksen vaikutusten seurannassa on kiinnitettävä vakavaa huomiota tasavallan presidentin ja hallituksen allekirjoitusvaltuuksien antamisen yhteydessä esittämään vaatimukseen, että EEC-vapaakauppajärj estelyt eivät saa johtaa ristiriitaan yya-sopimuksen ja muiden Neuvostoliiton kanssa voimassa olevien velvoitteidemme kanssa. Muussa tapauksessa asiamme on turvautua sopimuksen irtisanomismahdollisuuteen.

SDP pitää kauppapolitiikassa keskeisenä idänkaupan aseman turvaamista ja sen jatkuvaa kehittämistä tavoitteena sen suhteellisen osuuden kasvattaminen. Tähän mennessä Suomi onkin voinut uraaurtavalla tavalla solmia sekä yhteistyösopimuksen SEV-järjestön kanssa että vastavuoroisten etujen pohjalta vapaakauppaluontoisia järjestelyjä useitten Euroopan sosialististen maiden kanssa. Nämä sopimukset ja niistä saadut myönteiset tulokset osoittavat, että Euroopan taloudellisen yhteistyön kehittämisessä on vielä monia käyttämättömiä mahdollisuuksia ja keinoja.

Viime vuosien aikana idänkauppaamme on voitu tuntu-
vasti monipuolistaa ja kehittää. Erityisesti Neuvostoliiton
kanssa on voitu sopia huomattavista taloudellisista yhteis-
työprojekteista. Taloudellisten voimavarojemme sallimissa
puitteissa maailmamme näyttäisi tarjoutuvan runsaasti pit-
kävaikutteisia ja kansantaloutemme suhdanneherkkyyttä
lieventäviä yhteistyömahdollisuuksia Neuvostoliiton ja mui-
den SEV-maiden kanssa. Samoin omien luonnonvarojem-
me käyttöönottoa ja jalostusta voidaan tarkoituksenmu-
kaisen yhteistyön avulla huomattavasti nopeuttaa ja laa-
jentaa. Idänkaupan kehittämisen ja laajentamisen tulee
tapahtua pitkän aikavälin suunnittelun pohjalta, jotta se
ei jäisi riippumaan lännen suhdannevaihteluista ja yksityi-
sen yrityssektorin satunnaisista vaikuttimista. Tätä varten
tarvitaan myös ulkomaankauppahallintomme uudistamista
ja laajentamista siten, että valtiiovallan mahdollisuuksia
ulkomaankaupan ohjaamiseen lisätään ja monipuolistetaan.

Kansantaloutemme kasvun ja kehityksen kannalta on
energiatalouden turvaaminen keskeistä. Neuvostoliiton
kanssa syksyllä 1974 solmittu sopimus yhteistyöstä voima-
talouden alalla merkitsee kauaskantoista ja monipuolista
järjestelyä riittävän energiasaantimme varmistamiseksi.
Energiatalouteen liittyvän kauppapolitiikan keskeinen teh-
tävä on riittävän energian saannin turvaaminen vastai-
suudessaakin mahdollisista kansainvälisistä kriiseistä riip-
pumatta.

Lähivuosien kauppapolitiikan uusia tehtäväkenttiä tulee
olla taloudellisten suhteittemme kehittäminen myös Eu-
roopan ulkopuolella. Mm. monet lähi-Idän, Aasian, Afrikan
ja latinalaisen Amerikan maat etsivät mielellään taloudel-
lisen kehityksen yhteistyökumppania puolueettomuuspoli-
tiikkaa harjoittavien, mutta teollisessa ja teknologisessa
kehityksessä pitkällä olevien maitten taholta. Aktiivisen
yhteistyöpolitiikan avulla Suomelle tarjoutuu erinomai-
sia mahdollisuuksia sellaiseen taloudelliseen ja teolliseen
yhteistyöhön näiden maiden kanssa, joka molemminpuo-
lisen edun pohjalta edistää myös maailmantalouden uutta
ja oikeudenmukaisempaa järjestelyä sekä maailmanrauhan
pyrkimyksiä.

KANSAINVÄLINEN TYÖVÄENLIKE

Sosialidemokraattisten puolueiden kansainvälistä yhteis-
toimintaa on kehitettävä rauhan, kansainvälisen yhteis-
työn ja yhteiskunnallisen edistyksen hyväksi. Sosialisti-
sen Internationaalin tulee säilyttää yleismaailmallinen ja
liittoutumista vapaa luonteensa. Järjestön tulee ennakko-

luulottomasti etsiä yhteyksiä kehitysmaiden sosialistisiin ja vapautusliikkeisiin.

Sosialidemokratia on monissa kapitalistisissa maissa keskeisessä asemassa. Nykyisessä kapitalimin kriisissä sosialidemokratian on myös kansainvälisellä tasolla osoitettava tietä kansanvaltaisiin ja sosialistisiin ratkaisuihin, joilla turvataan työtätekevien elintaso.

Kansainvälisen jännityksen lieveneminen ja taloudellisen yhteistyön kehittyminen on lisännyt ammattiyhdistysliikkeen kansainvälisiä yhteyksiä yli kylmän sodan aikana syntyneiden yhteiskunnallisten ja ideologisten rajojen. Laajapohjaiset yhteiseurooppalaiset ammattiyhdistyskourukset merkitsevät uutta vaihetta tässä kehityksessä. Kansainvälisen pääoman aseman voimistuminen, intergraatiokehityksen synnyttämät ongelmat, siirtotyöläisten epävarma asema, inflaatio ja työttömyys edellyttävät kapitalististen maiden ammattiyhdistysliikkeen yhteistoiminnan tehostamista.

Keskusteluyhteydet kansainvälisen työväenliikkeen piirissä ovat lisääntyneet. Sosialidemokratian ja kommunismin kansainvälisellä yhteistyöllä on ideologisista katsomuseroista huolimatta myönteinen merkitys taistelussa työtätekevien etujen sekä rauhan, kansanvallan ja yhteiskunnallisen edistyksen puolesta. Sosialidemokraattinen puolue pyrkii edelleen kehittämään suhteita sosialististen maiden johtaviin puolueisiin.

